

Štev. 11.

V Trstu, 10. junija 1894.

Letnik VII.

Voditeljev ni — slovanskih!

„— in s tem, da (Galicija) zna spravljati v soglasje razmere svoje prošlosti in svoje staronacionalne svojstvenosti z vsemi zahtevami časa in napredka, okreplja se v svoj blagor in v blaginjo naše slavne monarhije“. Nadvojvoda Karol Ludovik, dne 5. junija 1894.

Čudna in nekako parodokсна je trditev, da bi ne bilo voditeljev, kakoršni so potrebni Slovanom, in vendar je toliko očitnih dejstev z današnje dobe, da se mislečemu človeku nehoté vsiljuje ta negativni stavek. Kakor v pojasnilo te misli je podal nadvojvoda Karol Ludovik posebno merilo v tu navedeni izjavi, s katero je pohvalil Galicijo. Kar je izrekel ta člen našega cesarskega doma o Galiciji kot preprosto trditev s pomenom pohvale, postati bi bilo dolžno kot kategoriški imperativ vsemu Slovanstvu. Izjava je tako velikega in obsežnega pomena, da jo moremo rabiti za vso bodočnost slovanskega razvoja kot merilo, kot kriterij odločilnih vrst gibanja slovanskih narodov v pojedinosti in Slovanstva v skupnosti. To gibanje bode le toliko pravilno ali korektno, kolikor se more meriti s tem merilom, in ostane protislovansko, slovanski naravi in sposobnosti protivno, kolikor bi se ne zlagalo ž njim.

Ta kriterij, ki ostane veljaven ne gledé na posebno okolnost in priliko, ob kateri je bil izrečen, obseza namreč veliko zahtevo, da Slovanom je treba poštovati najprej svojo *politiško in kulturno zgodovino*, obojo imeti pred očmi kot zrcalo, kot podstavo, kot oporo za vse nadaljnje napredovanje; še le potem poznati zahteve časa in napredka. Te poslednje zahteve je treba združiti s slovansko prošlostjo, s političkim in kulturnim razvitkom, ker vsakatero drugačno uvajanje novega, daši potrebnega, nasprotuje naravnemu razvoju slovanskih narodov in Slovanstva v obče. Vsaka druga pot ne vede k pravemu blagostanju in k utrjenju blaginje, kakoršno je imel v mislih nadvojvoda Karol Ludovik.

Sedaj pa se vprašajmo, kakó postopajo ti, ki vodijo razne slovanske narode? Ali se držé označenega odločilnega kriterija? Ali vodijo pravilno vse male slovanske narode, ki so zunaj granice našega cesarstva, in kakó vodijo Slovane v našem cesarstvu? Mi iz posebnih vzrokov ločimo avstro-ogerske in zunanje Slovane, in pri poslednjih je zopet velik razloček med Rusi in drugimi manjšimi slovanskimi narodi.

Ravno sedaj, ob padu Stambulova in homatijah v Srbiji, dajejo zunanji Slovani povod k premišljevanju o njih voditeljih. O zunanjih vplivih, ne odprej ne sedaj, ne govorimo, in tu se kaže, da v Bolgariji in Srbiji so v političkem pogledu kar slepo prenesli zunanje, tuje političke oblike v ti dve državi. Ustave so se vsilile, ne gledé na to, ali so primerne prvič zgodovinskemu razvoju, drugič slovanski, doslej razviti svojstvenosti.

V Srbiji se je razdelil narod kar nagloma v liberalce, naprednjake, radikalce; v Bolgariji se razvija poleg vsega drugega še socijalni demokratizem. S strankami pa so razna ministerstva, v Srbiji s kraljem, oziroma regentstvom na čelu, kakor jim je narekovala hudomušna samovolja. V Bolgariji je veljala jedna sama volja in samovolja, kakoršne ni nikdar razvila najhujša starogrška tiranida. Ustava je veljala samo za jednega človeka, in narod se je kazal naposled do cela ravno dušen nasproti taki „ustavni svobodi“. Zajedno je kuhalo v njem, in sedaj ob odstopu trinoga je izbruhal svojo prikrito nevoljo proti istemu.

Stambulov in njegovi tovariši, potem Milan, Ristić in vsi njegovi viši in niži tovariši so se držali, oziroma se držé popolnoma zapadnih političkih oblik vladanja in popuščajo svojstvenosti narodove; uvajajo slepo vse, kar prihaja od Zapada ter uničujejo starša i najdraža svojstva slovanskega plemena. Zajedno se širijo med narodom senčne strani, katere kaže Zapad, in tako se uničujejo tudi osnovne poteze starega slovanskega zna-

čaja. Pesem in umetnost se izpodmika, stare socijalno-gospodarske zasnove se slepo odstranjujejo, ter se uvaja socijalni red z Zapada, kateri uže sam sebe obsojuje zastran gnjilavosti tega reda.

Srbija in Bolgarija dajati najslabše svedoštvo dosedanjim svojim voditeljem, in to je dokaz, da ti ljudje niso nikdar znali ocenjevati politiške in kulturne zgodovine svojih narodov; uničevali so svoje in vsiljevali novo ter so v resnici na poti, da, kolikor je od njih zavisno, bi spravili srbski in bolgarski narod ne le pod vpliv Zapada, ampak bi ga tudi z vsemi posebnostimi potopili v njem.

Ko bi ostali slovanski narodi na takem tiru, na kakoršen so spravili zapadniški voditelji Bolgarsko in Srbsko, morali bi obupati nad slovansko sposobnostjo, da se postavi Slovanstvo še kedaj na svoje noge ter ohrani in razvije poseben kulturni tip. Niti tolažiti bi se ne mogli s tem, da je mnogo kriva zapadna protislovanska politika; kajti Slovani so bili v prejšnjih vekih tudi pod vplivom grške kulture, in tudi tu priznavajo slovanski mislitelji, da so bili Slovani sicer spretni za dobre strani, ali jednako, če ne še spretnejši za senčne strani grške kulture in zlasti grškega značaja. Zgodovina Slovanov na Vstoku kakor Zapadu uči, da je treba slovanskim voditeljem velike eneržije in modrosti, da razsodijo, kaj je v vsaki dobi primerno slovanskemu narodu in slovanskemu značaju bodisi v politiki, bodisi v kulturnih zasnovah.

Tak moder in energičen vodnik svojega naroda je v sedanji dobi črnogorski knez Nikita I. On uvažuje v politiki in kulturi stare tradicije in slovanska svojstva, katera so se čvrsto ohranila v Črnogorcih. Na znotraj ni on slepo uvedel kake šablone zapadnih ustav, ampak je podelil narodu Imovinski zakonik, s katerim se more ponašati vse Slovanstvo. V umetnosti je kot nadarjen pesnik pokazal, da tradicije slovanske narodnosti dajejo pesniku najlepših snovij in sil, in je takó svetu podaril v smislu besed nadvojvode Karola Ludovika umetna dela po „zahtevah časa in napredka“, ne da bi se izneveril „staronacionalni svojstvenosti“ svojega naroda. Ta modri državnik, ki združuje v sebi prošlost in znanje o zahtevah sedanjosti, je v sedanji dobi pravi zgled in vzor, kakó se je treba vsposablјati za vodstvo slovanskih narodov, večih in manjših, zavisnih ali nezavisnih. Ta zgled vzbuja zajedno nadejo, da se morejo poroditi taki voditelji med Slovani, in da so le posebni vzroki, če jih v sedanji dobi ni v zadostnem številu in na pravem mestu.

Tudi zapadni Slovani ali specijalno avstro-ogerski Slovani pogrešajo dejanskih voditeljev, ki bi odgovarjali zahtevam slovanske historije in modernega napredovanja. Pač so oni na modernem stališču, ali to stališče je tuje, popolnoma zapadno, ker ne poštevа slovanskega kulturnega programa v okviru take politike, kakoršna je primerna dosedanjemu razvoju. Ali ti vodi-

telji se imajo boriti zajedno z okolnostjo, da so tu mišljeni mali slovanski narodi v mnogoteri in odločilni politiški zavisnosti ter pod kulturnim vplivom mogočnih zapadnih narodov. Ti voditelji nimajo torej za usodo slovanskih narodov toliko odgovornosti, kakor načelniki zunanjih, zajedno bolj proti vstoku naseljenih malih slovanskih narodov. Čehoslovani, Slovaki, Hrvati in Slovenci, tudi če imajo tu pa tam razsvetljenih voditeljev, ne morejo se razvijati po nazorih in načelih poslednjih, ker jim obča politika in moč gospodovalnih narodov pri vsakem koraku veže roke in dela največe zavire. Tudi je pri teh narodih mnogo teže, da bi se iz njih srede rodili in vzgojili sposobni voditelji, kakor jih zahteva tu postavljeni kriterij. Saj se jim uže od otroških let vceplja v glavo in potem dejanski pred očuje stalno in jednomerno le to, kar odobruje in povišuje zapadna kultura. Tako tuje šolanje in vzgajanje vsega življenja je vzrok, da celó Slovani, ki so si v našem cesarstvu ohranili več tradicij in kulturnih vezij, kakor cirilometodijsko cerkev, občo slovansko azbuko, slovansko umetnost in obrt ali celo posebne ostanke socijalnega življenja in gospodarstva, — da celó taki ugodniše položeni Slovani zanemarjajo te svojstvene prednosti ter jih slabé in naposled zamenjujejo z neslovanskimi. Poljaki so popolnoma potopljani v zapadni politiki, in utegne le umetnost nekoliko vplivati, da se ločijo od Zapada. Gališki Rusi vsled zapadnega šolanja uže začenjajo omahovati, in je baš njih inteligencija kriva, da ne kaže narod dovolj upora stremljenju, katero hoče uničiti stare svetinje in tradicije maloruskega naroda. Slovaki se drže bolje, nego Čehoslovani poprek, in moravski zopet bolje, nego Čehi kraljestva, dasi so v politiskem vodstvu drugačne razmere. Hrvati so v resnici tudi v najboljših načelnikih taki, da se kaže pri njih nekaka sreda zapadnega in starega slovanskega vpliva. Tu in tam so kulturno zagazili, ko so teptali stare tradicije. Mišljenje hrvatskih voditeljev kviri sosebeno politika; nekako slično je s Srbi, kolikor so v politiskih borbah s Hrvati. S Slovenci je najslabše, in to ni čudo, ker so uže od začetka zgodovine v neposredni dotiki z Zapadom in podrejeni politiki zapadnega stremljenja. Dandanes je na Slovenskem uže takó vse po zapadnih zahtevah prirojeno, da v politiki posnemajo v narodni in latinizatorski stranki tujo terminologijo v označevanje narodnega in protislovanskega tabora. Kulturnih slovanskih svojstev niso Slovenci, rekli bi, nič ohranili, in izgubljajo se poslednji sledovi tudi slovanskih tradicij v umetnosti in obrti. Le jezikova lupina in, kar je najvažneje, kri je še ostala poprek nepomešana, in le ta kri vzbuja nadejo, da pri obujenju stare slovanske zavesti podeli kri narodu zopet tisto kulturno moč, katera se v večih merah razkriva pri Slovanih v ugodnišem geografskem in zgodovinskem položenu.

Ruskega naroda prav za prav ni treba označevati;

kajti tu je obsežnost naseljenja in raznotera sposobnost njegova taka, da ne uniči ne Zapad ne daljnji Vstok tradicij in značaja tega velikega naroda. Tudi ruski narod je sprejmal prej od Grkov, v najnovejši dobi pa od Romanov in Germanov tujo kulturo; ali ta tuji vpliv ni ruskemu narodu toliko opasen, ravno ker je narod velik. Predno se namreč utrdi kaka vrsta tujega stremljenja med vsem narodom, pridejo pojedinci in skupine naroda k spoznanju, da morejo po vrednosti ocenjevati novo uvedeno, in to potem ali odstranijo ali pa sprejmejo za dobro ali pa jo priredé po zahtevah ne le časa, ampak tudi „staronacijonalne svojstvenosti“. To velja o vseh odločilnih točkah kulture in politike, in mi vidimo, da zapadni vpliv brezvspešno vsiljuje tuje politiške oblike ruski državi; narod bode imel vedno toliko razsodnosti v množici pojedincev, da se otrese do časa vsega, kar je za ruske razmere neumestno. V kulturnem stremljenju se narod ruski sam popravlja, kjer so mu vsilili kako točko preneglo ali kot neprikladno. To vidimo najočitniše v literaturnih napravljjenjih.

Ako je po takem vse Slovanstvo v prehodni dobi, ostaje vendar resnica, da ruskemu narodu je še toliko kvaren tuj vpliv najmaj nevaren, v tem ko more kratkodobno stremljenje po zapadnih šemati in kopitih celó uničiti druge manjše slovanske narodnosti. Ako je torej vsem Slovanom treba opreznim biti pri uvajanju tujstva, dolžni so se tega najbolj čuvati mali slovanski narodi, in med temi zopet bolj ti, ki so politiški zavisni, nego ti, ki imajo vsaj formalno samostalnost.

Avstro-ogerski Slovani sposablajo svoje ljudi za vodstvo po nemških ali nemški prikojenih šolah; tu je tuji vpliv, ali ta ne deluje s silo velikih kontrastov, kakor n. pr. na Bolgare, Srbe itd. V Avstro-Ogerski ne vidi mladi človek prevelikih razlik ne po šolah, ne med narodi, ne po mestih; more se torej, ako ima priliko, mirno otresati tujega in prisvajati si to, kar je ostalo med zunanji Slovani kot staro, še nepokvarjeno. Vprašanje je samo to, ali avstro-ogerski naobraženec pride do takih starih tradicij in kulturnih svojstvenih proizvodov. Zunanji slovanski mladenič pa, ko se gré šolat v Pariz, Berolin, Rim in v obče v tuja zapadna mesta, sprejme vsled psiholoških kontrastov vse tuje bolj živo in naposled kot svoje; to se primeri sosebno tedaj, ako odide tak mladenič z doma, predno začne prisvajati si in ocenjevati vrednosti starih domačih svojstev in kulturnih posebnosti. Tak človek se vrne domu, navdušen za vse tuje, prezrši in prezirajoč vse staro, postavi se za apostola narodu, kateremu požiga in priporoča požigati bogove, t. j. najdraže svetinje slovanske pristne, dasi nezadostne kulture. Evo vam razlog, kateri pojašnjuje bolj nego vse drugo, zakaj da moderni apostoli zlasti bolgarske in srbske narodnosti toliko besne proti vsemu, kar more ohraniti slovansko kulturo in slovanske narode. Tipe tega apostolata predočimo

čitateljem o posebnih prilikah; tu je dovolj, da vemo, odkod prihaja beda slovanskim narodom zunaj Avstro-Ogerske. Ne le tuja politika uničuje slovanske narode, ampak tudi njih, na tujem vzgojeni sinovi, ki se vedejo kot apostoli med Slovani, ki pa poznajo bolje tujo prošlost, tujo kulturo, nego pa slovansko politiško in kulturno zgodovino.

Razvidno je iz vsega tega, da je Rusija ravnala jako modro, ko je mladeniče bolgarske in srbske šolala in vzgojevala na svoje stroške; taki mladeniči se običajno niso mogli izneveriti Slovanstvu in so blagodejno vplivali, vrnivši se v domovino. Razvidno je pa tudi, da dolžnost slovanskih narodov ostaje v pogledu na vzgajanje voditeljev v tem, da vsaj za mladih let šolajo svoje sinove v domačih, v slovanskem duhu pristrojnih zavodih. Tu je treba učiti ne le zgodovino posamičnega slovanskega naroda, temveč v glavnih potezih vseh slovanskih narodov. Mladina si mora najprej prisvojiti osnovne poteze ne le politiške, ampak kulturne zgodovine slovanske. Še le po takem pouku je možno brez strahu pošiljati mlade naobražence na velike šole na tujem.

Avstro-ogerski Slovani nimajo takih šol, kakoršne morejo doseči v Srbiji, v Bolgariji in po moči sredstev v Črni Gori. Avstro-ogerski Slovani utegnejo priboriti si takih šol morda tekom časa. Njim ne ostaje drugega, kakor privatnim potom proučavati politiško in kulturno zgodovino slovansko. Za nje so etnografske razstave, kakoršna bode leta 1895 češka v Pragi, najboljša šola za kulturno zgodovino ali staronacijonalno svojstvenost.

Dokler se Slovani ne bodo sposabliali s posebnimi šolami in pripomočki za vzgajanje svojih voditeljev, bodo v vedni opasnosti, da jim vsakodobni vodniki v politiki in kulturnem stremljenju uničijo ali vsaj pokvarijo podstave vsakateremu naravnemu razvoju. Ti, ki se pripravljajo za tako vzvišeno zvanje med Slovani, vidijo, da jih veže posebna dolžnost, da si pridobé privatnim potom in s posebnim trudom vse to, kar sposablja k razsodnosti, kako je treba spravljati v soglasje slovansko prošlost s potrebami napredka v sedanjosti. Kolikor se bodo pojedinci pripravljali posebe na tak način za svoj proklic, toliko prej dobé slovanski narodi zares tudi slovanskih voditeljev. Sedaj jih je le malo, potreba jih je vsekakor več.

Židovstvo, politika in Slovani.

Židovsko vprašanje pomenja za narode mnogo več, nego je v programu sedanjega antisemitizma. Poslednji poštev pred vsem, najbolj ali celó izključno gmotno in socialno vprašanje, kolikor je zvezano z Židovstvom; politiko narodov in strank pa jako zanemarlja. Za Slovane je pa židovsko vprašanje dandanes važno ne le v socialno-ekonomičnem, ampak zajedno tudi v nacijonalno-politiškem pogledu.

Slovanom se ni treba ozirati daleč v prošlost, da bi zvedeli, kakega značaja je židovski življenj v politiki. Dovolj je, če pogledajo samo jedno ali dve desetletji nazaj, zlasti pa, če nimajo zavezanih oči v sedanjosti; ta kratka doba in pa sedanji krogozor jih mora zmorditi, če imajo trohico političnega mišljenja v sebi. Predočimo si torej nekoliko teh jasno govorečih dejstev.

Najbliže je pač to, kakó so se sedaj vedli židovski listi raznih jezikov nasproti Kološki pravdi proti zastopnikom romunskega naroda in nasproti Romuncem v obče. Poslednjim se godé približno take politične in nacijske krivice, kakor Slovakom; Romunov je kake 3, Slovakov pa nad 2½ milijona; ti in oni pa so brez politične svobode, in madjarsko gospodstvo jih z raznimi sredstvi neposredno raznaročuje. V skrajni sili sklene romunski narod obrniti se s posebno spomenico do cesarja, a madjarsko gospodstvo zaprečilo je tudi to lojalno namero in je vrglo zastopnike romunskega naroda, cvet rodoljubne inteligencije, na zatožno klop, ter jih je s pomočjo madjarskih porotnikov tudi obsodilo v hudo dolgo ječo. Vsa Evropa ali prav za prav vsa civilizacija se je zanimala za to pravdo in je vse postopanje Madjarov še pred koncem odločno obsodila. A kdo je vendar molčal? Poleg izključno madjarskega vse novinstvo Židovstva, katero ima v celokupni monarhiji vsa glavna glasila v svoji oblasti. Romuni se vendar potegujejo za pravično stvar, in njih spomenica je kazala največjo lojalnost; torej kjer je le količjak čustva za pravo in pravstvenost, moral se je vzbuditi gnjev proti brutalnosti madjarskega liberalizma, a židovske novine se niso ganile. In zakaj ne? Zato, ker jih gola sebičnost veže na madjarsko gospodstvo in gospodarstvo. Židovstvu avstro-ogerskemu je sedaj več do tega, da prodre s civilnim zakonom na Ogerskem, nego za vse tlačene narode ne le Ogerske, ampak vse Evrope, vraga sveta. Te dni nisi čital na prvem mestu židovskih glasil drugega, kakor o ministerski krizi madjarskega gospodstva; za romunsko pravo ta glasila niso imela časa, ne volje, ker bi bilo to proti židovskim interesom.

Ta zgled pač najbolje kaže, kakó ume židovstvo politično svobodo. Za tlačene narode se židovsko novinarstvo ni potegnilo nikdar in se ne bode, če se ne dá posebe podkupiti po posrednikih mogočnejših narodov in držav. Židovstvo izpodkopa celó svobodomiselné državnike, če se njih namere ne združujejo z židovskimi interesi. To smo vedno opazovali tedaj, kedar je n. pr. na Angleškem zopet Gladstone stopil na čelo ministerstvu. Podpiralo pa je tako vlado, v kateri je zaukazoval kak Disraeli, torej mož nepokvarjene židovske krvi. Gladstone, kakor je delal za osvobodjenje balkanskih narodov, hotel je in hoče še podeliti stoletja tlačenim Ircom večje politične svobode; torej tega državnika Židovstvo izpodkopa, v tem ko povišuje take „konservativne“ angleške vlade, katere tlačijo Irce, naselbine in posredno druge narode. S francosko republiko se Židovstvo kar igra; prepevalo jej je največjo slavo, ko je Gambetta, mož židovske krvi, v židovskem interesu sedel na kormilu, a jo je smešilo in jo še

smeši, kolikor njeni državniki iščejo zveze in prijateljstva z Rusijo.

In kako se je vedlo židovsko novinarstvo nasproti balkanskim narodom pred poslednjimi vojnami? Opisavalo in označevalo jih je s pridevki, ki se dajajo divjakom najnižih plemen človeštva, in ko bi bilo šlo po računu Židovstva, ti narodi bi ne bili dosegli nikdar sedanje, če tudi omejene svobode. Dà, na Berolinski traktat je vplival neugodno najbolj angleški židovski državnik Disraeli, ker je v židovskem in angleškem kramarskem interesu zaprečeval večjo politično svobodo in primernišo urejenje medsebojnih razmer balkanskih narodov. Židovstvo ne le da nima nikake zasluge pri osvoboditvi balkanskih narodov, pač pa je po svoje zaviralo to osvobodjenje in je še po prelitju potokov ruske krvi uničevalo vspehe ruskega junaštva.

Pozneje je Židovstvo takoj obrnilo plašč; videlo je, da morejo Židi nezrele narodiče izrabljati na svoj dobiček. Začelo je proslavljati Bolgare in Srbe in izpodkopavati vpliv teh, ki so osvobodili ta dva naroda; hvalilo je vse naredbe, ki bi dajale svobodo izmozgavanju, zajedno pa spravljalo oba naroda pod zapadni vpliv. Židovstvo je od vsega razvoja na Balkanu samo vtaknilo in še vtika v žep največje dobičke; neposredno s tem, da se zariva med nevedno naseljenje, posredno pa s tem, da se daje dobro plačati po svojih novinah za usluge, katere potrebuje angleška kramarska in druga zapadna politika. Pri Bolgarih je židovsko časopisje povzdigovalo tiranstvo Stambulova, v Srbiji pa zapravljivost Milanova. Tu in tam se je daló dobro molzti, in liberalstvo srbskih in bolgarskih zapadnikov je procvitalo takó, da se bodo obubožanima narodoma kmalu v drugem smislu svetile oči od tega procvita. Kar je storil Stambulo ali Milan, je bilo vse dobro in v najlepšem redu. Ko bi ne imeli drugih kriterij o Stambulu in Milanu, zadoščuje za sedanjost in vso bodočnost to, da sta bila oba pod stalno zaščito židovskega žurnalizma. S tega stališča moremo tudi najpravičnejše soditi, bolje rečeno, obsojevati takózvane „liberalne stranke“, kolikor so se pojavljale na Balkanu. Židovstvo je po drugih evropskih državah, če mu nese, tudi za radikalizem; a v Srbiji ravno radikalna stranka ni nikdar ugajala židovskim interesom, in zato so jo židovske novine vedno pobijale, in so imele zato še spodbujenje in plačo od zapadne politike.

Proti Rusiji je ruvalo Židovstvo vedno, dasi ima od te države neizmerne dobičke. Rusijo izpodkopa židovska publicistika najbolj zato, ker nima konstitucije, katera bi pri dodelanju položaju razvitka v kratki dobi ne le izpodjedla, ampak naravnost uničila stebre ruske vevlasti. Ako bi Rusija dobila ustavo, bi Židovstvo v malo letih dobilo milijarde, s tem pa gospodarski in političski spravila celokupno državo v propad. Drugi vzrok, da ruje Židovstvo proti Rusiji, je zopet v tem, da je od Zapada dobro opplačano, torej dela na svoj dobiček še s plačo tujih interesov. Kdor bi menil, da Židovstvo sovraži Rusijo zaradi kakega prosledovanja, bil bi na krivem potu; kajti Rusija nikakor ne prosleduje Židov, ampak jim nalaga le to, da bi izpolnjevali tudi oni iste

zakone, kateri veljajo za drugo naseljenje. A to je Židovstvu, kot izvoljenemu ljudstvu, uže preveč, in zato opisuje položenje v Rusiji takó, kakor da bi se prosledovalo. Izseljuje se nekoliko pa le zaradi tega, ker zakoni za druge se zdé Hebrejcem pretrdi. V Rusiji so po takem še jako zaostali za nemškim ali v obče za zapadnim antisemitizmom, kajti poslednji zahteva uže ne enakih zakonov, ampak izjemne, t. j. neugodniše določbe za židovsko pleme. V Rusiji so še vedno na verskem stališču nasproti Židom, in če se dajo krstiti, nadeja se ruski narod, da se kršteni Žid tudi poboljša, v tem ko na Zapadu uže pojmlje ta vera in nadeja gledé Židovstva Židje morejo po takem še vedno zadovoljni biti z Rusijo, in napóči hujša doba zanje še le tedaj, ko bode tudi rusko naseljenje zahtevalo izjemnih zakonov proti Židovstvu.

V Rusiji vse premalo poštevaajo dejstvo, da židovski živelj zlasti po šolah zavaja rusko ali ariško mladino, da kuje zarote v raznih oblikah nihilizma. Nihilizem je najbolj sad židovskega ruvanja in ščuvanja. Saj se tudi po drugih državah kažejo anarhizem, opasni del socijalnega demokratizma in druga opasna stremjenja pod židovskim vplivom.

No, ozirimo se v Avstro-Ogersko, kjer vladajo različna navskrižja narodov in naseljenja. Res, navskrižja so tu in tam taka, da bi ostajala, tudi ko bi ne bilo židovskega elementa zraven. Ali posledaji je provzročil, da se tirajo razlike in nasprotna stremjenja do skrajnosti. Ariški narodi sami od sebe niso zadušili v svojih srcih vsega čustva pravičnosti in nagnenja k spravljenju in sporazumljenju. Židovske novine pa izpodkopujejo vso moralo in vsako čustvo prava in pravičnosti. Narodi in množice naposled mislijo, da so med njimi zares takó velikanska nasprotstva, in da je pestno pravo jedina rešitev navskrižij narodov in strank. Vsled tega trpé avstro-ogerski Slovani največ. Židovstvo se pridružuje ali uže propadlim ali gospodovalnim narodom in strankam. Ti, ki poznajo poljsko zgodovino, pridejo polagoma do preverjenja, da židovski živelj je pospeševal propad poljske države. To je bilo možno, ker je med plemstvom poljskim postajalo vse vedno bolj gnjilo. Na Ogerskem tudi propada plemstvo, in Židje stopajo na mesta in v posest istega magnatstva. Poljski narod v Galiciji trpi po Židovstvu iz istih vzrokov, in kolikor bolj bi propadali slovanski narodi moralno, toliko bolj bi se vgnezdilo Židovstvo med nje, ker bi jih v takem položnju najlaže spravilo v svojo oblast. Drugače pa se Židovstvu najbolj godi med gospodovalnimi narodi in strankami, ako in kolikor delajo krivico drugim. Krivica se ne izvršuje brez upora od strani tlačanih, če niso ti do cela uže onemogli. Na upor, na nasprotje računí židovski element, ker ve od davnih vekov, da v motnem se lové ribe najlaže. Zato zahteva posel židovskega elementa, da ščuje stranke in narode drug nad drugega. Pri tem hujškanju niso narodi s strankami razpoloženi, da bi gledali na iste materijalne interese, katere pošteva pred vsem židovski element. Ščuvanje pomenja torej Židovstvu tisti dež, po katerem rastejo najbolj gobe Židom na korist. Židovstvu je nacionalnost, liberalizem, veroizpovedanje ali še kak drug plemenit interes postranska

stvar, dobra in potrebna pa kot sredstvo za namen, za službo specifični židovski sebičnosti. Odtod moremo razlagati z večine vse židovsko postopanje v Avstro-Ogerski.

V našem cesarstvu so, kakor znano, Madjari, Nemci, Poljaki in Italijani na dobrem in spadajo k gospodovalnim narodnostim. S temi torej drži Židovstvo in se jih bode oklepalo, dokler ostanejo pri moči in gospodstvu. Poslednje si pa ohranijo le dotlej, dokler se bodo godile krivice nasproti negospodovalnim narodnostim. Iz tega je razvidno, da Židovstvo v svojem interesu skuša ščuvati še dalje in dalje med šibkimi in močnimi. Ali je taka ali ne? Kedaj se je potegnil židovski list za tlačene narodnosti na Ogerskem? Nikdar ne! Ko so hoteli nésti romunski veljaki svojo spomenico pred cesarski prestol, hujškalo je najbolj židovsko novinarstvo proti njim. Zamolčalo je vse krivice tudi nasproti Slovakom, a je še pozitivno soglašalo z madjarskimi pretvezami, kakor da bi bilo treba Slovake prosledovati zaradi panslavistiških agitacij.

V tostranski polovini cesarstva so jedino Poljaki v milosti Židovstva, a še ti ne stalno, ampak samo tedaj in toliko, kedar in kolikor so v neposredni zvezi z židovskim liberalizmom nemške kapitalistiške stranke. Drugače mora tudi poljsko plemstvo požirati jako grenke, katere mu nemški publicistiški Izrael nasiplje vsako toliko časa. Nemška menčesterska stranka je takó združena z židovskimi interesi, da je ona možna le v tej družbi. Jednako je možno italijansko gospodstvo ob Adriji le v družbi z židovskimi interesi. Od teh zvez prihaja neizogibno, da Židovstvo hujška v Cislitaviji Nemce, Italijane, oziroma tudi Poljake proti Čehoslovanom, gališkim in bukovinskim Rusom, Hrvatom in Slovincem. Židovski interesi zahtevajo to službo v interesu gospodovalnih narodov in strank, in zato se avstrijski državniki ne morejo nadejati, da prenehajo navskrižja med narodi, ali da pride do sporazumljenja med njimi, ako ne začnejo kljub Židovstvu popravljati dosedanje krivice. Največa napaka je v tem, da se državniki sezivljajo tu pa tam na takó zvano vznemirjenje duhov; odkod pa prihaja in se pospešuje tako vznemirjenje? Ali ni vse ščuvanje za *devet desetín* umetno, in ali ni ponajveč le desetina dejanskih navskrižij? Ali bi zares imeli državniki tako malo bistrega pogleda, da bi ne videli, koliko je umetno in koliko zares potrebno, da se reši in izvrši? Odpravite židovski vpliv iz novín, pa napóči takoj boljša doba in tudi razpoloženje narodov v poravnanje dejanskih navskrižij! Gospodovalnim narodom tak nasvet ne ugaja, ker jim je vzrasla poželjivost gospodovalnosti vsled pretiranja po židovskem časopisju in vplivu. Ali pomisliti bi bili dolžni ti narodi, da si dajejo svedoštvo ubožstva, ko menijo, da bi ne mogli izhajati brez židovske sopomoči, potem pa tudi to, da tudi oni trpé vsled neizmernege izsesavanja, s katerim se okoriščuje židovski živelj ne le pri tlačanih, ampak razmerno še bolj pri gospodovalnih narodih.

Toda avstro-ogerski Slovani in Slovani v obče morajo računati s sedanjimi dejstvi in poštovati vpliv Židovstva kot veliko zlo, katero politiški in nacionalno škoduje dandanes

najbolj njim. Slovani so sami sebi dolžni, delovati nato, da se zmanjša židovski vpliv v obče in med gospodovalnimi narodi še posebe; kajti le takó oživi v teh narodih zopet tudi njim prirojeno, a sedaj jako zatrto čustvo dolžnosti, katero imajo nasproti negospodovalnim narodom, specijalno tlačnim in zanemarjenim Slovanom. Samo pravično čustvo od jedne strani ne zadoščuje, in Slovani naj se smatrajo še toliko plemenitega srca, ne dosežejo mnogo, če se vest ne obudi tudi med gospodovalnimi narodi in strankami. Židovski vpliv je s te strani velika neizgoda za Slovanstvo v obče. Potem pa je dolžnost istih Slovanov, da sami ne pridejo pod židovski vpliv, s katerim bi se moralno pokvarili ravno takó, kakor so popačene dandanes od kraja gospodovalne stranke ali razne parlamentarne večine. Židovski vpliv se mora med Slovani načelno in pri korenini zatirati; česar nočemo pri drugih narodih in strankah, tega ne smemo dopuščati tudi samim sebi. Zaradi poprečnih neugodnosti so Slovani dandanes še v obče brez židovskih agitatorjev, vodij in zastopnikov. Največa nesreča bi bila za slovanske narode, ko bi se jim vsiljevali Židje za kakoršno si bode politiško delovanje. To velja za krščene Žide ravno tako, kakor za nekrščene, in so krščeni še opasniji, sosebno če so uže pomešane krvi.

Vpliv židovski vidimo še dandanes med Poljaki, in videli smo, kakó se je Židovstvo poslednjih let laskalo Stambulovu in srbski liberalni stranki, a vidimo sedaj tudi, kam so jo pritirali na Bolgarskem in Srbskem. Žal, da se židovski vpliv kaže uže tudi med Hrvati; ta vpliv bode skušal prodreti tudi v politiko tega naroda, a v interesu hrvatskega naroda je, ako ga opominjamo, da naj bode na to stran silno oprezen.

Zlasti se je Slovanom treba čuvati, da ne dajo svojih novin iz rok pod vpliv ali celó neposredno v roke židovskih publicistov. Neniške nacionalne stranke bi se uže sedaj rade

rešile židovske pomoči v publicistiki, ali gre jim težko, in bodo morale milijone žrtvovati, predno se rešijo židovskih novin. Toliko teže bi šlo to pozneje med Slovani, ko niso tako energični in vstrajni, kakor Nemci.

Slovanom se je treba bati vsakega programa, ki bi ga zasnoval kak Žid za slovanske stranke. Slovanske stranke naj imajo same toliko ponosa o svoji sposobnosti, s katero morejo brez židovske pomoči snovati programe in načrte za javno delovanje. Žid, tudi ko bi imel najboljšo voljo zato, niti sposoben ni, da bi mogel zasnovati kak dalekoviden program. On vidi le tako daleč, kakor sezajo židovski dobički na malem in na velikem, in še tu je gledé na bodočnost mnogokrat prekratkoviden.

Židovstvo se je obrnilo proti Slovanom v sedanjih prehodnih, torej tudi najhujših dobah; ono se ni nikdar zaresno potegnilo za svobodo in pravico slovanskih narodov; pač pa je vsako stremiljenje na to stran tlačilo in druge narode hujskalo do najhujšega in brutalnega postopanja proti slovanskim narodom. Slovani se nadejajo, da dosežejo svobodo in svoja prava kljub židovskemu ruvanju proti njim; če se to zgodi, potem bodo Židovstvo potrebovali še manj, nego kedaj poprej. Torej Slovani v obče Židovstva ne potrebujejo in so dolžni le gledati, kakó bi se otresli vpliva tega plemena, katero politiški in nacionalno ni škodovalo nobenemu narodu toliko kakor Slovanom. Zato je treba, da Slovani obsojajo v svoji sredi vsako stranko, ki bi potrebovala židovske politiške pomoči, naj prihaja ta od krščenih ali pa nekrščenih Židov. Dolžnost slovanskih narodov je ta, da skušajo manjšati vpliv Židovstva med drugimi narodi, s katerimi imajo politiške borbe, in da se tega vpliva do cela ubranijo sami med seboj. Tako dolžnost narekuje dosednji tok zgodovine, aktualna sedanjost in — vsa bodočnost.

Iz poezij Prešernovih.

S o n e t.

Tak', kakor hrepeni oko čolnarja
Zagledat' vajni zvezdi, Dioskuri!
Kedar razgraja piš ob hudi uri,
Ko se tepo valovi, grom udarja.

Zakaj, ak' vajnih zvezd zasije zarja,
Vetrovom Eol koj zaklene duri,
Po morji, po razjasnjem azuri
Kraljuje mir, potihne šum viharja.

Tak', draga deklica! zvezd tvojih čakam,
Tako in bolj še čakam hrepeneče,
Očij zagledat' tvojih svitile žarke.

Zakaj, ak' ti reko bežat' oblakam,
Ak' še tako vihari jeza sreče,
Nebo se koj zvedri krog moje barke.

Такъ, какор хрепени око чолнаря,
Загладать вайнѣ звѣздѣ, Диоскури!
Кедар разгравя пыш об худѣ ури,
Ко съ тепъ валови, гром удари.

Закай, акъ вайнихъ звѣздъ засіе заря,
Вѣтровомъ Еолъ кой заклене дурѣ,
По морью, по разясненемъ азурѣ
Кралѣе миръ, потихне шумъ вихаря.

Такъ, драга дѣклица! звѣздъ твоихъ чакамъ,
Такъ ии болѣ ше чакамъ хрепеняче,
Очій загладать твоихъ свитле жарке;

Закай, акъ ти режъ бѣжать облакамъ,
Акъ ше тако вихари ѣза срача,
Небо съ кой звѣдри крѣжъ моя барке.

Какъ Диоскуровъ звѣзды зрѣть желаетъ
Морякъ, взоръ устремля къ неба своду,
Когда бѣснуетъ вихрь въ непогоду,
Волна бушуетъ, молнія ударяетъ, —

Вѣдь, Диоскуровъ лучъ лишь засіетъ,
Эолъ ужъ двери заперъ имъ въ угоду,
Ничто ужъ не вздымаетъ моря воду,
Миръ царствуетъ, гулъ вихрь утихаетъ —

Въ борьбѣ съ любви несчастной, бурной, страстью
Такъ, дорогая, глазъ твоихъ ищуща,
Лишь бы узрѣть ихъ свѣтъ благопріятнымъ;

Вѣдь, коль они велятъ бѣжать ненастью,
Гулъ вихря тихнетъ вѣтромъ благодатнымъ,
По морю жизни мирно поплыву я.

V dvorani lepo razsvetljeni
V skrivnostni polunoči čas
Sedé pri mizi okrogljeni
Ter razgovarjajo na glas
Možje starikavi,
Možje mladikavi!
Iskré se stare jim oči,
Iskré se mlade jim oči!
Veseli, zadovoljni so:
Možje pijačo nosijo.
Pijača divno se iskri,
Ko da ogénj jim v njej gori. —
Pijo, pijo možakarji,
Toče, toče natakariji!
In bujna radost vsem kipi,
Vesela lica vsem žari.
Pa vstaje eden, vstaje drug,
Beseda lije se jim z gub,
Da duše modre veseli
Ter srca dobra razplamti.
In pesmi burne se glase,
Da čute burne vsem bude.

Glasi se pesmi zvonki glas,
Glasi se pesmi otlí glas,
In rujno vince se iskri,
Ko da ogénj jim tam gori!
Možje starikavi,
Možje mladikavi
Pijo, pojo, se vesele,
Da kupice glasno zvene.
In, glej! prihaja gospodar,
Za njim pa glavni natakari!
Smeje vesel se gospodar,
Na glavi nosi čepico,
Ogenj-rudečo capico.
Z levo nogo pa šepesa,
V rokah posodico ima.
Za njim pa nosi natakari
Najbolje rujno vinčice,
Ki kar gori, gori, plamti:
Budi, žari to srčice!
Ne vem, ne vem pa, kje zori?
Pred mizo je okroglo stal
Sam gospodar, se zasmejaj;

Za njim natakari je prišel,
Na mizo je posodo del.
Iskri, žari se v njej ogenj,
Po lepi sije družbi vsej.
Krepko posodico drži
Sam gospodar, jo vsem moli,
Veselim gostom govori:
„Te kapljice so od srca
Moža, trpina hudega!
Vi vsi poznate ga, možje!
Želite vsi mu le gorje.
Te kapljice pa vlijem jaz,
Gospoda, vam za kratek čas
V to vino, ki se lesketa,
Ko solnce žarko sred neba“.
Vlil kapljice je ta krčmar,
Ter zmešal jih — sam gospodar!
Leskeče vince rujno se,
Da vsak natoči ga, pije,
Vsem lica se žare, kipe,
Možem starikavim,
Možem mladikavim.

Glasno glasi se pesem žgoča,
Ljubezni čut uničujoča!
Pijo sovraštva kapljico!
Moža z rudečo čepico
Slave — moža velikega,
Da kapljico je to jim dal,
Krvi moža ubitega,
Ogenj sovraštva jim prižgal. —
Sovraštva bratskega gori plamen
Možem starikavim,
Možem mladikavim.
Neti krčmar pa ga — peklen!

* * *

Probudil sem se! Težke sanje!
Kdo pač verjel bi vanje?
A, glej! na lici kaplje tri
Imam rudeče si krvi!

—st—

S l o g a.

Carska briga služi briga laka,
U boj lete djeca protiv biesa;
Slabe sile djela od junakā,
A junačke stvaraju čudesa;
S desna što ju ljubav prati blaga,
S druge strane vjera prati sveta,
U srijedi ljuba Njemu draga,

Sretnim domom milje, dika svaka,
Sve krasota, sve divota resa:
Čarna, bajna kuda sinu zraka
Zvjezde one, carice nebesā,

S preda, s traga angjelā je četa:
Do kojijeh dobrih stiže pragā
Sloge carstvo, sve blaženstvom cvjeta.

Ankin.

Protivnicima.

Gonili nas sa svih strana,
Množile se naše žrtve,
Zavist sudbe i dušmana
Htjela nas je vidjet mrtve;
Spravljali nam crnu raku,
Al srušismo zamku svaku,
Al satrosmo grobu vrata,
Još nas ima, još Hrvata!

Rekoše nam, da nas nije,
Zaniekaše ime naše,
Ščepaše nas za te šije,
I pod jaram zatiskaše,
I prem za sve težke jade
Taka harnost nas dopade,
Prem nam taka bješe plata,
Još nas ima, još Hrvata!

Nek nas gone, nek nas truju,
Al nam prava neće strti,
Nek nam smjelo zator snuju,
Vidjet neće naše smrti,
Jer smo narod Bogu mio,
Jer nas pravde čeka dio,
Pa do sliednjeg svijetu sata
Bit će i nas, bit Hrvata!

Otimali naša prava,
Smicali nam velikane,
Da propane naša slava,
Da dokrajče naše dane;
I prem još te nas junake
Uz te muke svakojake
Ne ogrija slobod zlata,
Još nas ima, još Hrvata!

Medju nama razdor kleti
Zlobno, tajno sijati stali,
Dokle nisu u dom sveti
Tudjinci nam podli pali;
Al nas još te svijest grije,
Srce nije, strah nas nije,
Doskitanih tjeih svata,
Još nas ima, još Hrvata!

Protivnici kleti, stan'te!
Neslomiva riječ sveta
Našeg divnog starca Ante
Bođrit će nas dok je svijeta,
Svladat ćemo svaku silu,
Zor-Hrvatsku ljubiti milu,
Pa do sliednjeg svijetu sata,
Bit će i nas, bit Hrvata!

Razciepljena uda njena
I nepravdom i nasiljem,
Bit će opet sjedinjena
Našeg kralja pod okriljem,

— — — — —
To će biti pravde plata,
Bit će, bit će svedj Hrvata!

Dinko Strovica.

Gospojici Antoniji K...

Oj, dievo krasna, dievo mila,
Čuj burnoga mi srca klik,
Kad njeka viša, sveta sila
Pred oči Tvoj mi vodi lik:

U tom sam času blažen toli,
Zaboravljam na tužni svet,
Tu lik mi Tvoj sve tjera boli,
A duši daje smjeli liet.

Uz Tebe duhom tad se vijem,
Uz Tebe čutim rajsku slast,
Uz Tebe tada blažen snijem,
Da ljubav će nam viekom cvast.

Jeka od Požege.

Lav i lavica.

Čudila se lavica
Lavu, drugu svome,
Ponosita carica
Caru ponosnome:

„Mene zovu caricom,
Kanda j' carstvo moje,
Mene zovu caricom,
Carstvo sve je tvoje“.

„Ala si mi pametna“,
Car će na to ženi,
„Tko je jači, ti il ja?
K tom i griva meni“.

Dr. Trnoplesar.

Романтикамъ.

Фанатики, романтики,
Зачѣмъ вы жизни такъ бонетесь?
Зачѣмъ держася тактики
Отсталой — въ воздухѣ стрѣнитесь?
Воздушныи ваши домики!
Кого же вамъ прельщать?
Вы воздуха поклонники!
Какъ жизнью вамъ дышать?

А воздухъ вашъ не очищенъ
Вотъ жизни свѣжимъ вѣтеркомъ!
Большой мечтой онъ насыщенъ!
Хотѣлъ бы быть историкомъ,
Чтобы нелѣпость освѣтитъ,
Которой насъ питаете,
И мыслью воздухъ освѣжить.
Вѣдь вы насъ отравляете!

Фанатики, романтики,
Линь мало, мало насъ у насъ!
Но держитесь вы тактики
Отсталой — все ею гордясь.
А жизни свѣжій вѣтерокъ
Подуетъ въ старый вашъ рожекъ!
И тусклые фонарики
Потухнуть вамъ, фанатики!

Фр. Целестинъ.

Draga moja!

V Trstu, dne 6./VI. 1894.

Verujem Ti rada, da nisi mogla prav umeti vsega iz mojega pisma. Kakó bi pa tudi mogla v jednom samem pismu dati Ti pravi pojem onega velikanskega spisa? Veseli me pa vendar, da je pismo vzbudilo zanimanje v Tebi do tega slavnega Rusa, in da si poiščeš o velikih počitkih knjig, katere sem Ti omenila, in katerih Ti še omenim. Ne misli, da Te bode stalo truda ono čitanje, poznam Te; in ko bi tudi utrudilo Te, ostaviš knjigo za nekaj minut ter zbežiš kakor Vila tje med gostim drevjem znanega mi gozdiča, potečeš iskat si cvetic, da si je vtakneš v lase, nedrije in za pas. Tvoj duh bode v čistem, zdravem zraku kmalu zopet čil in zahteval bode od Tebe, da se takoj zopet vrneš k ostavljeni knjigi. Pred petimi, šestimi leti seveda bi ne bilo takó, spominjam se, kakih knjig smo iskale tedaj; ljubimskih dvogovorov, čudnih naključij, neverjetnih spletek. In take smo bile vse, in so vse razven onih, na čitanje katerih vplivajo razumni ljudje uže v prvi mladosti, da se njihov vkus izобрази uže v mladih letih. Me, ki nismo bile tako srečne, da bi bil kdo pazil na to, kaj čitamo, moremo biti pač vesele, da smo same prišle do pravega; saj veš, koliko jih je, in starših od nas, ki se hranijo še vedno s takimi puhlimi knjigami. Vem, kako se jim godí: bojé se pričeti kaj bolj resnega in globokega, ker so jim všeč le oni lehkoživi, površni spisi, pri katerih ni treba misliti prav nič. Take bi morale začeti po malem, čitati kakove tri, štiri strani, pozneje vedno več in več in čitale bi s časoma te knjige s tako lahkoto, kakor doslej priljubljene jim spise.

Dobro mi je še v spominu, ko je izdala naša „Matrica“ Gogoljeve „Mrtve duše“. Nisem jih mogla, pa jih nisem mogla čitati tedaj; sram me je povedati to, a je

takó! Toda ne, treba ni, da se sramujem, kajti nekoliko pozno, a spoznala sem vendar vrednost klasične te knjige. Kakó slastno sem jo čitala pozneje, obračala in obračala oni zvezek na vse strani, ker nisem mogla verjeti, da bi ga bila imela kedaj v rokah, pa da ga nisem hotela čitati. Izvestno prebirala sem tedaj samo liste, išoč kakega zanimivega konflikta. Kakó da nisem mogla umeti, da je vsak oni „pomješčikov“, vsaka oseba dragocena umetniška podoba, katere se ne moreš nagledati, ne načuditi njeni originalnosti, pri kateri ostane vendar takó resnična in živa.

Sedaj sem se namenila pisati Ti o svetovno-znanem pisatelju, ki si je pridobil srca in simpatije zapadne Evrope, knjige katerega se prevajajo v vse jezike, ime katerega se imenuje, kjer se le zbere par oseb in nanese pogovor na literaturo. Uganila si izvestno uže, da je to grof *Lev Tolstoj*.

Kako žive in kakšne so ideje njegove, treba ni, da Ti pravim, to ve uže vsakdo, in to veš tudi Ti. Si-li čitala kaj njegovega? Kakovo njegovih krajših del ali njegovo „Ano Karenino“? Najimenitiši roman njegov, ki je zajedno največi in morda najznamenitniši v slovanski literaturi, je „Vojna in mir“, katerega ne moreš čitati, da ne bi občudovala velikega stvaritelja temu krásnemu delu. Tukaj prideš v dotiko z vsemi ljudmi, od cesarja do mužíka, od glavnega vojnega poveljnika do preprostega vojaka, od bogatih milijonarjev in kapitalistov do obrtnikov in rokodelcev, od oduševljenega vojaka, ki se ne boji smrti, do takega, ki varuje kožo svojo ter se s prilizovanjem in zvijačo odtegne bojnemu viharju, od razposajenega otroka do sivega resnega strogega starčeka, od hladnokrvne posvetne ženske do pobožne, občutne knjeginje, od flegmatične, prevdarjajoče lepote do strastne, z vsemi silami ljubeče deve. Obraz za obrazom prihaja Ti pred oči, ne da bi Te najmanje motilo ono veliko število

oseb. Vse je jasno, živo resnično pred Teboj, neizmerno bojno polje in krasno razsvetljene dvorane, ponosno stolno mesto in preprosta samotna vas. Živiš, čutiš, raduješ se in žaluješ z vsemi onimi osebami, in ko si pri koncu, žal Ti je, da si nehala živeti, čutiti, veseliti se in togovati z njimi.

Podrobneje opišem Ti ta roman v naslednjem svojem pismu, ker ta spis potrebuje mnogo časa in mnogo prostora; kakor vidiš, zamudila sem se danes z uvodom.

Kakov pisatelj je Tolstoj? Kakor v dejanjih svojih, takó je tudi v spisih svojih plemenit, vzvišen in dasi realist, izbira vedno le lepšo stran resnice — govorim o „Vojni in miru“ — namreč. Čuditi se mora, ljubiti ga mora, kdor pozna tega velikana, ki imponuje vsemu svetu. Skušala bodem podati Ti majhen pojem velikanskega dela njegovega, dotlejš pa ostani mi zdrava in spominjaj se Svoje *Márice.*

Iz moga dnevnika.

Njemačke gospodjice (Backfische i alte Jungfern), kada neimaju što raditi, pišu — ili prepisuju ovo, to i ono (to se ne da prevesti na njemački) u svoj, qui dicitur, dnevnik. Ima u takvoj knjizi stranicâ, napisanih gizdavo i nacifrano te urešenih i nakićenih malimi sličicami i čarnim cviećem, ali ih ima više napisanih nemirno, uzburjeno, smućeno te umazanih (brr . . .) suzami (suze, premda su čiste kao rosa, ipak oskrnave nevinost bieloga papira). Što to znači, jasno je i onomu, koji nije učio grafologije. Grafologije? — Grafolozi nisu ni anarhisti, ni nihilisti (premda mogu biti i jedno i drugo); ipak su čudni ljudi. Obično naime, tko će da dozna što je u pismu, pročita ga od početka do dočетка (ako je od drage barem . . . trinaest puta); ali grafolozi ne čitaju, nego samo gledaju pismo. A čim su ga vidjeli, tim su razvidjeli, da li je aktor Sokrat ili bena, Kraljević Marko ili miš.

Sretnih li grafologa! Nu ima i klobukologa (klobuk = šešir) i poplatologa (nom. poplat); jedni sude čovjeka po klobuku, drugi po poplatih. Ja nisam žalibože ni grafo-, ni klobuko-, ni poplatolog, nego samo (bolje išta, nego ništa) logolog (log = lûg, ali logos = rieč, govor) — govorolog. Ja naime sudim čovjeka, s kojim imam posla, po govoru (kada laže, onda mu ne vjerujem).

Praemissis praemitendis, gospodo, ad rem.

Da se Tirolci zovu Tirolcima, jer ne znaju govoriti, to stoji (Nemec = nem človek. Op. ur.); istotako stoji, da se Slovjeni zovu Slovjenima, jer znadu previše vikati (sloviti = govoriti, brbljati, vikati. Op. ur.) Kano da se šalim. Ali ću biti ozbiljan.

U nekom njemačkom listu čitao sam prije nekoliko vremena razpravicu o govorničtvu južnih Slovjena. U toj razpravici rekao je aktor medju inim i ovo: „Krasno je, divno je slušati . . . Djačić petoga ili šestoga gimnazijskog razreda govori ti — ex abrupto — po sat, po sat i pô, a govori gladko, ne tepajući, kao nekoji naši doktori i odvjetnici; govorom vlada logika (Ne ona, što se predaje u sedmom razredu, nego naravna. Op. ur.), da ti se je čuditi čudom. Uviek prolazi *conclusio ex praemissis*, nikada *praemissae ex conclusione* (Možda: *ex concluso*. Op. ur.). Govor ne počinje nikada riećima: „za to“, ili „s toga“, ili „dakle“ (Slovenački: „torej“. Op. ur.).

Malo niže piše njemački literat ovo: „Liepe su u Hrvatâ i Srbâ napitnice, (To je istina. Op. ur.) još ljepše jesu zahvalnice. Te su obično kratke (Čim kraće, tim bolje. Op. ur.) — ipak i u njih prolazi *conclusio ex praemissis*.

Zanimivo je i ovo mjesto: „O privatnih stvarih govori se privatno“.

Još ću citati (ne: citirati) jedno: „Kad bi tko imao predložiti, da se u „odličnu“ društvu nabavi mjesto stare knjige za *tujce*, nova za *goste*, onda se to napiše u „knjigu za pritužbe“, al se ne govori pô sata na *obćem zboru*“.

Fiat conclusio! Evo Vam nekoliko Ciceronovih rieči: *Duae sunt artes, quae possint homines collocare in amplissimo gradu, una . . . altera oratoris boni.* Dr. Fiacca.

P. S. Poeta nascitur, orator fit; zato osnujmo — u „odličnih“ društvih — govorničke učione, u kojih će učitelji učiti učenike.

Epilog. Pitajte, što je napisao, ne tko je napisao.

Ruske drobtinice.

Съ міру по лѣтѣхъ, голому рубѣхъ.

„Nov. Vr.“ je nedavno priobćilo nekoliko prav delovitih člankov o naših poštних poredkih. Da, ti poredki so še res v mnogih obzirih svojeobrazni; ali bilo bi nepravilno trditi, da pošta stoji nepremično na jedni točki. Tudi tukaj ni ostalo bez prememb, samo reforme vedo se (vršé se) nekako uže čezmerno pazljivo i počasno; to pa menda izvira iz vzrokov, po kojih v poštнем delu more biti toliko sleparij, kolikor si jih i misliti ne moreš po drugih strokah državnega poslovanja. Še niso daleč oni časi, ko smo denar za mejo morali pošiljati v posebnih zavitkih iz kože ali pa iz platna z nekolikimi nakaznicami na raznih evropskih jeziki. Sedaj so vse te formalnosti uže „dъла давно минувшихъ днѣи“, inorodna korespondencija je popolnoma ravnopravna z vnotranjo. Tudi o naloženi plati smo tukaj zvedeli še le nedavno; glede prijema raznorodne korespondencije zboljšalo se je le nekoliko. Ali „Nov. Vr.“ se jako moti, ko zahteva v poštних rečeh uravnenja (zjednačenja) Petrograda ali Moskve s Parizom; o provinciji pa celó nočemo govoriti. Če hočete dobro, t. j. brzo i zvesto pošto, skrbite najpoprej za dobre pote, znosne tlake i še za marsikaj drugega, med tem tudi za „хрѣбъ нацыиѣ“ poštним uradnikom Drugače pa pri takih velikanskih prostorih, kakoršni so povsod tukaj, menda ne pojde: hic Rhodus, hic salta . . .

„Prav. Věstn.“ prinesel je na dne (te dni) prevažno novico. Ministerstvo pravosodja je neki sklenilo pregledati vse zakone, ki so v kaki zvezi s pravosodjem, inace: *ministerstvo pravosodja je ukrenilo presoditi vse zakonodavstvo glede prava i izvršbe pravosodja.*

Kakor je vsemu svetu znano, sedanji pravosodni ustav se datuje od 20. nov. 1864. l. Nad tem ustavom trudili so se dolgo; trudili so se najspretnješi pravovedi, ne le domači, ampak tudi iz-za meje so povabili si na pomagaj najbistrejše juriste. Vsi ti ljudje, učeni i menda tudi pravični ljudje, so skovali na podstavi stare ruske pravde (ne v slovenskem pomenu, ampak = pravo) i raznih evropskih pravosodnih ustavov nov pravosodni ustav ter ga namenili ruskemu narodu. Ta novoizpečeni ustav so predložili carju Aleksandru II., kateri ga je, želé svojim poddanikom blaga i procveta, potrdil bez ovinkov. Tako je v ruskem pravosodju storil tak korak, kojemu Italijani pravijo salto mortale . . . Naj pa bi kar koli govorili o tej nenavadni pravosodni prenavreji, vsak brezpristrasten človek mora reči, da je car Aleksander II. postopil, kakor postopa junak, ki o sebi nič ne zna, pač pa le pomni potomstvo i tvori le na prid temu potomstvu. More biti, da ravno ta reforma ni bila iz poslednjih vzrokov, po kojih je njen stvarnik takó rano i takó strašno spustil se v hladno mogilo; ali ta mogila ruskemu narodu ni mogila, pač pa mu je vir bezbrojnih blag, med njimi tudi javnega, svobodnega, narodnega i pravičnega pravosodja, katero vpliva blagotvorno na npravne pojmove vsega ruskega naroda, ga npravno čisti i gladi, ga mehči i vabi tje, kjer bo le jeden car i le jedna pravica, pravica večna, nebeška Tukaj pa ne smemo pozabiti, da je bil ta veliki pravosodni akt

vendar le delo človeških rok, i sicer heterogenih človeških rok, da so ga uvedle v dejstvo takiste človeške roke, drugače: *nedostatnosti* (pomankljivosti) so prvo načelno vlezle vanj, pomankljivosti so se kopičile okolo njega celih 30 let, i nabralo se jih je v poslednjih časih toliko množestvo, da je nastalo nujno spremeniti v njem nekoliko osnovnih naredeb. Mi omenimo tukaj le jedno: Porotne sodnije morala je vlada omejiti ravno v istem duhu, v kojem je omejenja zahteval še bezsmrtni Katkov. Vendar pa te spremembe nič celega niso izražale, pač pa so jih zagovorniki prvotnega pravosodnega ustava spodabljali zaplatam na čvrstem, le nekoliko osmojenem kaftanu. Sedaj pa je torej pravosodno ministerstvo uslišalo glas narodni i zajamčilo je vse narodno, da pregleda pa le vse pravosodne zakone, odvrže vse škodljivo, a vse koristno zjedini v jedno organično celoto. Razun tega je pa v vladni izjavi še nekaj drugega, kar kaže i na vestne namere i na dobro voljo i srčno, iskreno željo, pomagati temu delu, kolikor je sploh možno pomagati: *gladna izjava namreč pravi, da bo dotična komisija publikovala svoje trude, da bo torej dovoljevala kritiko o svojih proizvodih, da bo poštevati torej tudi mnenja takih pravovedov strokovnjakov, kateri v komisiji ne sedijo, pa pečatno, potom tiska marajo povedati i priobčiti svoje nazore i dvombe.* Torej bo v tem delu trudilo se vse rusko pravosodno razumništvo, i novi pravni zakon bo na ta način delo vse ruske zemlje.

Ni mi treba še posebno povdarjati, da je ta vladna izjava silno nagrela glavice novinarjev vseh možnih stanov: ona je, po ruski govoré, *всѣмъ искружила головы!* „Nov. Vr.“ pa svoj dotični članek tako sklepa: „Эта обстановка предприятия важнаго дѣла переноситъ насъ воспоминаніями къ самымъ оживленнымъ періодамъ творческой государственной работы“. Pomozi Bog i sreča junaška! Вѣ добрый часъ!

Nedavno je praznoval 25letnico svoje izvrstne delavnosti kot urednik „Литовскихъ Епархіальныхъ Вѣдомостей“ oče Jovan Kotovič. To vest vam poročam: a) da je v Rusiji poseben rod novin, katere zastopajo duhovne brige, kakoršnega pri vas še sedaj ni, t. j. vsaka škofija ima svoj list za svoje posle; če je pa tak list vrlo uredovan, pa sega daleč za meje dotične škofije; b) da je to duhovno novinarstvo v veliki časti tudi pri posvetnem novinarstvu, kar je vidno iz onih člankov, katere so posvetile o. J. Kotoviču i njegovemu listu stolične posvetne novine; c) da ta posebni rod ruskega novinarstva ne živi bez tehtnih načel, kar svedoči najbolj to, da taka izdanja morejo praznovati take svečanosti, kakoršne redko praznuje tudi najbolj vplivna posvetna pečat (novinarstvo) po stolnih mestih.

Sploh pogled na pravoslavne svečenike za mejo je še doslej nemarno i neumen i nepravichen. Selsko svečenstvo se res mnogo peča z zemljedeljem; vendar pa šola narodna tudi z vso svojo težestjo najbolj leži na plečih istega svečenstva. Torej mora volens nolens mnogo čitati, i zares mnogo čita, a mnogo tudi piše, kar lahko vsak razvidi iz tekoče literature. Eparhijalne novine največ piše svečenstvo, selsko i mestno bez vsake raznice, med tem ko v duhovnih žurnalih najbolj stolično duhovenstvo suče „uma svetle meče“. O akademijah duhovnega vedomstva pa tukaj ne bomo govorili, te so pa sploh vse ruske zemlje, i o njih je tudi za mejo uže prodrli žarek istine i pravde (pravice). *Ali tudi na strani, v podobi prsebnih knjig, neredko se blešči duhovni um.* Takó na primer izšla je nedavno prezanimiva knjiga svečenika D. Bulgakovskega pod zaglavjem: „Изъ зарпоунаго Мира“. I duhovna i posvetna kritika je to delo mnogo, premnogo hvalila. Se ve da navedeni trud ni zbornik kakih spletek, osnovanih na halucinacijah, ampak to je globoka filozofska študija, koja dela veliko čast svojemu avtorju. Tako pravijo o tej knjigi ljudje, koji v tem obziru kaj znajo, i koji so knjigo čitali; jaz pa je sam doslej še nisem videl, tudi je nisem čital, samo zapomnil sem si o njej tuji odziv i ceno, katere

ni prevelika: 75 kop., kar priobčujem tudi vam, samž ne ručajem za čужія мнѣнія.

Svetejši sinod je objavil svoj prikaz, po katerem bodo morali vsi ruski samostani, moški i ženski, zavesti pri sebi načelne šole za dečke i deklice selskega stana. Če se pokažejo spretne fantje, koji bi mogli nadaljevati svoj pouk v bolj visokih učnih zavodih, pošiljali bodo take v učiteljska semenišča; tako bi selski stan sam daval največ dečkov, koji bi se potem vračali k svojim seljakom kot selski učitelji. Ta prelepa, ta preprosta, ta prepraktična misel, zakaj je neki morala tako dolgo spat i „чуть не вѣчнымъ сномъ“?!

Učiteljski sholi i sprehodi z naučnoj sverhoj so pri nas še reč jako nenavadna i nova. Gromadna prostranstva i draga vožnja so v podobnih rečeh se ve da najmerodavniši negativni faktorji, katerih še Rusija skoro ne premaga. Železnice mnogo oblehčujejo to delo, pa do sedaj jih je še vsakakor premalo i so tudi še predrage, da bi po njih mogel mnogo drdrati učeni, pa ubogi šolski ljud. Torej bo ne samo za vas zanimivo, no bilo je nenadno tudi za me naslednje poročilo: *Ravnatelj Blagovješčenske učiteljske seminarije* (čitatelj, poišči najprej na zemljevidu Blagovješčensk!) *priredi letos s svojimi питомci religiozno-nraeno popotovanje v te kraje, kateri so važni v zgodovinskem obziru za spomin ruskega človeka.* Dotične vlasti bodo, kar jim bo le možno, podpirale to prekrasno namerenje (namen). Pa se še vedno nahajajo ljudje, koji pravijo, da Rusija ne napreduje!

Od Blagovješčenska do Japonije ni tako daleč. Ta Japonija pravoslavnemu ruskemu arcu stanovi se (postaje) vedno bolj blisko i drago. Tam deluje menda najgorša pravoslavna misija, deluje nenavadno vspešno, kar najbolj kaže to, da ta misija uže izdala sedaj tri časopise: jeden za preprosto ljudstvo sploh, drugi za ženske posebe, a tretji je učeni žurnal, koji razjašnjuje Japoncem istiniti smisel pravoslavja i pobija druge vere, med njimi pa posebno luteranstvo. Vsi ti listi se ve da izhajajo v japonskem jeziku, koji ima v Petrograjski duhovni akademiji svoje stolice. Tudi nekatera vseučilišča, kakoršno je Petrograjsko i Kazansko, goje vedo raznih azijskih jezikov, med njimi tudi japonskega.

Od krajnega vzhoda pa se vrnemo na krajni jug — od Japoncev h Karaimom, koji sede kompaktnoj vsotoj do 6000 duš na Tavriškem polootoku. Razsejano (raztreseno) jih pa živi po vseh krajih ruske zemlje precej več; kajti to je ljud marljiv i predprijetiv (podjeten), i da si so po veri v rodu Izraelitom, vendar niso Izraeliti, po domače Židovi. Ta reč je pa tako: Kara neki po hebrejski pomeni *pismo*, torej Karaimi bodo taki Židovi, koji verujejo samo v sv. pismo starega zaveta, bez talmudskih pojasnil, bez rabinskih poukov. Karaimi torej tudi *židovskih zadrug*, prav za prav pa *zadrug za kristijane*, ne poznajo. Zato jim pa tudi ruski državni zakonik ostavlja (pušča) vsa prava, kakoršna gredo polnopravnim državljanom, bez omejenja, koje neki silno peče i stiska Židove. Ta betvica Karaimov torej je l. 1889. nabrala 120 tisoč rub. milodarov, na koje si je sezidala učilišče, kateremu bo priimek „Aleksandrovska“; kajti denar je nabran v spomin spasa carske obitelji na postaji Borkah pod Harkovom . . . *To bo učilišče jedino v svojem rodu v vsej Rusiji.* Njegov tečaj bo trajal 5 let; učili bodo pa razun navadnih ruskih predmetov še karaimsko vero, starobiblijski jezik, dogmatiko i nraoslovje, bogoslovje i biblijsko eksegetiko. Rusija je pač res verotrpna . . .

Iz Krina pa gremo v preslavni, starodavni Kijev, „матеръ русскихъ городовъ“, kakor ga je prozvala stara ruska kronika. V Kijevu, okolo Askoldove mogile, leži velik slovanski rodoljub, pobožni svečenik i daroviti pisatelj pravoslavni kanonik J. G. Naumovič, še predlanskim umrši vne svoje ozke domačije, avstrijske Rusije. Ta mož je pač mnogim zakletim nedrugom pravoslavja pobelil glavice, napravil je s svojo — možatostjo i trdnostjo tudi precej straha znanemu tiru zapadne posvetne in cerkvene politike. (Slovenski latinizatorji so „Slov. Sv.“ označevali pauslavističkim tudi

specijalno zaradi tega, ker smo omenili smrt Naumovičevu. Op. ured.) Temu slovanskemu mučencu stavijo sedaj Kijevski njegovi prijatelji spomenik, na koji so dobili nedavno iz Petrograda kar nakrat 1200 rub. Iz te vsote je 900 r. daroval sam car, ko mu je določil o tej stvari finančni minister po prošnji grofa N. P. Ignatjeva. Tako je car pač najlepše dokazal, kateri imajo prav: ali ti, ki praviš, da je Slov. blagotvorno društvo sedanjemu caru kakor trn v peti, ali pa ti, koji tvrdé na robe . . . Spomenik bo iz celega grana v vidu kapelice. Če bode spomenik ta imel sploh vseslovansko veljavo, kajti stvorijo ga vsenarodni doneski, bo pač še nekoliko krat draži od carske milosti: Святый въ гробѣ жиро спи, Жизнью пользуйся, живущій! Kaj značijo te besede nežnega Žukovskega, najgorše nam je to pokazal sam J. P. Naumovič!

Božidar Tvorcov.

Nemec major Tottleben bil je po leti 1891. l. v Rusiji ter je izdal knjižico: „Eindrücke von meiner Reise in Russland im August und September 1891. Von C. Tottleben. Stuttg. 1894.“ Ruska kritika hvali pisateljevo dobro voljo in rada priznaje, da je nepristran, če tudi, seveda, Rusije ni mogel proučiti v tako kratek čas. T. očita večini svojih rojakov, da jako krivo sodijo o Rusiji ruskem narodu in o ruskej vojski, in to radi nevednosti, in ker slepo verujejo pristranim baltijskim Nemcem in nemškemu Židom. Zanimivo je tudi, da so Petrograjski Nemci sicer navdušeni za sedanje „veliko“ Nemčijo, da pa se srdé tudi oni radi mnogih klevet na Rusijo, ki se tiskajo na Nemškem. Priznali so, da uživajo polno versko svobodo in strpnost. Pisatelj hvali tudi ruske vojnike v obče. Rojakom priporoča, da potujejo v Rusijo in da dobodo ravno tako prijetne vtise, kakor on.

Убыль души. — Около истины. — Двѣ повѣсти Ивана Щеглова. Изданіе журнала „Артистъ“. Москва 1894. годъ. — Ti povesti imati nekaj občege: v obeh vidimo duše ljudi, katerim nestaje duše, t. j. one polnote duševnega življenja, brez katere je življenje tako prazno in pusto, brez pravega smisla. Posebno prva povest je zamišljena zanimivo. Podlistkar „Жизнерадостной газеты“ Семенъ Я. Прозоровъ spoznava, da se v njem godi nekaj nenavadnega. Naposled vidi, da je njegova bolezen malo čudna, da mu nestaje duše. To ga jako vznemirja: vse prejšnje življenje zdi se mu, da je zmota. Več let je mirno pisal za svoj časopis — brez posebnega prepričanja ali načel. Tako živi junak tudi doma z ženo in hčerjo. Tako življenje brez načel pa mu postaje nestrpno dosadno: ubija se. Zanimivo je, da junak strastno želi ublažiti si dušo s čitanjem evangelija, ali te knjige v hiši ni. Žena njegova in hči sta tudi precej tipični, risani časi pretirano pesimistična. — Tudi druga povest nosi znak pisateljeve razdraženosti. Pisana je lepo, značaji risani verno, ali ti nenavadni ljudje so vendar taki, da nekako niso vzeti iz življenja. Pisatelj riše sarkastično tolstovce, t. j. one, ki bi radi živeli, kakor uči znameniti romanopisec gr. L. Tolstoj. Opisuje pa le zunanje njihovo življenje ter se ne dotika same bitnosti učenja.

Uže večkrat omenjeni literarni kritik in zgodovinar A. M. Skabičevskij napisal je razpravo: „А. О. Писемскій, его жизнь и литературная дѣятельность“. С. Пб. 1894. — Биограф. библиотека Ф. Павленкова. — O tem pisatelju sodi Sk. po svoji liberalni šabloni. Čudno je, da kritik Pisemskega primerja E. Zoli, a vendar je Pisemskij pisatelj čisto drugega tipa, gotovo bolj idealist, nego naturalist. On opisuje ljudi kot darovit pisatelj, brez one fotografske točnosti in onih večkrat dosadnih podrobnosti, tičočih se le zunanosti življenja ljudi v Zolinih romanih. Pisemskij izjavil je sam, da ima pisatelj biti objektivni in nima pisati le za zabavo. Bil je realist, časi malo na debelo in je večkrat prerad slikal slabe človeške strani. Ali tudi on je videl in čutil časi „božjo iskro“ v človeški duši, posebno, če ga je zanimala duša ruskega naroda. Bil je nekoliko pesimist, a resen in trezen človek. Ruskih radikalov

i njihovega literarnega delovanja ni odobral. Za to so ga obsodili, kakor ga obsoja tudi še Skabičevskij. Pisemskij visoko ceni literaturo in umetnost, ker ni mogel odobriti nezrelih dečkov, ki so zabavljali Puškinu in „čevlje više cenili od Šekspira“. Sk. tu darovitega izvirnega Pisemskega ni ocenil, kakor to zahteva literaturna kritika, marveč le zabavlja njegovemu konservativizmu, ali če hočete „nazadnjaštvo“.

Znani nam uže V. V. Rozanov napisal je v aprilski knjigi „Ruskega Věstnika“ t. l.: „Отвѣтъ г. Владимиру Соловьеву“. Razprava je nekako nadaljevanje v „Slov. Svetu“ uže omenjene razprave: „Свобода и вѣра“. Pisatelj je tu posebno bičal verski indiferentizem in zagovarjal v nekem smislu nestrpnost. Proti temu pa je hudo vstal g. V. Solovjev, in moramo priznati, da Rozanov res ni bil dovolj jasen. Sedaj se brani, povdarjajoč, da Jezus ni branil niti trpnosti niti nestrpnosti, temuč le notranjo resnico (str. 193). Ruski ljud pa dobro umeje sv. evangelije in njegov smisel: njemu to sv. pismo ni orožnica, iz katere bi jemal orožje za srditi boj. Mislim pa, da pisatelj menda vendar krivo očita Vl. Solovjevu, da ne ljubi svoje domovine ter prezira njeno cerkev (195. str.). Očita mu R. dalje, da zlorabi citate iz sv. pisma in premalo pazi na njihov duh. O njegovi težnji, da se združi pravoslavni vstok z Rimom, pravi, da se to ne zgodi preje, nego, kedar pride zapad k vstoku pohleven in ponižen, isti zapad, ki je zametal, preziral in toliko mučil vstok. Opet mu očita R., da je v knjigi: „Национальный вопросъ въ Россіи“ preveč prezirno govoril o zaslužnih ruskih ljudeh. Gostomisl je pozval Varjage, da uredé Rusijo, sv. Vladimir dal je svojemu narodu luč vere, Peter Veliki vzel na pomoč zapadno prosveto, a Vl. Solovjev bi rad združil pravoslavje z Rimom tako, da bi Rusija začela bližati se. R. očita S.-u tudi ponovno, da se je motil, pripisujoč začetek inkvizicije vstoku. Moti se pa pač, ko mu odreka naravnost sposobnosti, da stoji na lastnih nogah. Trdi namreč, da se je S. spirala najpreje na slavjanofile, dokler je znamenitih bilo še kaj živih; po tem „pada na pleča zapadnikov“; dokler je „Русь“ (Ivana Aksakova), S. piše v njej, ki je bila jako slavjanofilska, ko pa umre Aksakov in z njim „Русь“, S. piše v strogo zapadniškem „Věstniku Evropy“. R. ni dovoljen, da je S. potoval v Zagreb in Pariz, preveč mu je nemiren. Priznaje mu pa talent in posebne sposobnosti za — podrobnosti Rusija ne more se odreči sama sebe in tega ni delala ni v najtežjih časih svoje zgodovine, odmetala je le odelo, če je postalo prestaro. Mislim, da je pisatelj preoster, posebno tudi gledé zjedinenja pravoslavne in katoliške cerkve. Polni ljubezni i strpnosti, polni pravega kristijanskega duha, ali vsaj težnje za njim, dosežeti ti cerkvi jedinstvo, drugače pač ne. Tu ne bode zmagovalcev in zmaganih, biti morajo le bratje v ljubezni, kakor nas jo učil sam Odrešenik. C.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dežele.

Politiško društvo „Edinost“ za Primorsko je imelo 10. t. m. v Trstu svoj redni občni zbor, kate-rega se je udeležilo obilo členov. Predsednik prof. M. Mandić, predstavivši c. kr. komisarja Mahkovca, naznanja zboru, da med udeležniki sta tudi drž. poslanca Nabergoj in Spinčić, 3 dež. poslanci, rodoljubi iz Istre, uredniki „Naše Sloge“, „Edinosti“, „Slov. Sveta“, „Pensiero Slavo“ itd. Zahvali se posebnemu dež. posl. dr. Sancinu ki se je v Tržaškem zastopu odločno potegoval za slovenske šole v Trstu, pové, da so se obrnili delavci do društva, in to jim je obečalo posebne podpore glede na preustrojenje volilnega prava. Označuje velike

težave za ustanovitev slovenskega dnevnika v Trstu, vendar se je posrečilo, da od novega leta izhaja „Edinost“ po 6 krat na teden, in se je takó odločno približala cilju. O dež. zboru istrskega je omenil, da se je zgodilo mnogokaj za kulisami. Hrvatsko-slovenski klub se je odločil, v tem zboru ne več govoriti, ampak jedino pismeno stavljati predloge ali interpelacije. Saj drugače, kakor je pozneje povdarjal tudi posl. Spinčić, bi utegnili slovanski govorniki dež. zbora istrskega priti celó — na zatožno klop, in to pred italijanske porotnike. Skrajna brezozirnost ital. večine je prisilila Hrvat-slov. istrski klub k temu izrednemu koraku. Zasnovovalo se je tudi kmetijsko društvo, pri katerem je sodelovalo tudi naše pol. društvo; pravila so potrjena, občni zbor bode 17. t. m., in, kakor je posl. Nabergoj omenil pozneje, bode tudi ministerstvo za kmetijstvo podpiralo društvo, ako se preveri, da deluje zaresno. Na zboru se je od več strani priporočalo, naj bi okoličani dovolj podpirali novo, za nje toliko važno društvo. Posl. Nabergoj je kazal na to, v kakó opasni položaj je prišel sedanji rod okoličanov, ko so zemljo preveč zanemarjali njih predniki. Tujstvo se širi po zemlji od morskih bregov dalje navzgor.

Po predsednikovem kratkem označenju odborovega delovanja, pričel se je daljši razgovor o odboru samem.

Inženir pl. Živic je kazal, da odbor dela preveč skrivno, da list „Edinost“ premalo poroča o njegovih delih in sklepih, in da bi bilo treba ljudstvo bolj seznanjati z vsem ter poučevati je. Navedel je, da n. pr. magistratovi pooblaščenici pri pozvedovanju podpisov Slovencev za slovensko šolo v Trstu so izpraševali le po italijanski, in ko je on šel na komisijo, zdelo mu se je to izsledovanje, kakor da bi moral odgovarjati kot kako zločinec pred sodiščem.

Predsednik je povedal, da slovenski poverjeniki so bili poučeni, kako je treba postopati, dodal pa je, da, ko bi vsi izjavili odločno svoje narodno stališče, bilo bi mnogo bolje. Isto misel je pozneje razpravljaj posl. Nabergoj, rekši, da italijanska stranka bi sedaj postopala uže vse drugače, ko bi vsi pojedinci strogo držali se narodnega stališča. Dr. Pretner je pritrdil g. Živicu in ponovil staro željo tržaških rodoljubov, da bi se ljudstvo poučevalo na posebnih shodih. Gledé „Edinosti“ rekel je, da ne smemo ostati pri sedanji obliki in je ponovil misel, da bi se zasnovovalo delniško društvo v ta namen. Predsednik Mandić je potem v obče kazal na nedostatek delujočih močij, da pride preveč na 3, 4 osebe, v tem ko se ne zganejo drugi. V tem pogledu je poročilo tajnika Cotiča povdarjalo, da denarne žrtve so hvalevredne, ali s temi da ni še izpolnjena dolžnost narodnega sodelovanja. Rezko je tajnik ločil delovanje in kritikovanje ter kazal, kakó neugodne so razmere na Tržaškem, ko pojedinci preprostega naroda delajo vsled nerazuma in gmotne zavisnosti pogostoma v smislu narodnih nasprotnikov.

Posl. Nabergoj je gledé slovenskih šol jako pesimistiški izjavljaj se, kazal je na prvotne napake pri prošnjah in nekako namignil, kake lisiče namere da imajo narodni nasprotniki gledé slovenske šole v Trstu. On je tudi označeval nekdanje in sedanje položanje okoličanov; nekdanj so bili med 1000 okoličani kaznovani morda 3, 4; danes je vse takó napeljana, da za vsako malenkost kaznujejo to avtohtono prebivalstvo, in to izvira vse iz sovraštva in maščevanja od nasprotniške strani. Priporočal je, naj odbor po posebni enketi

zbira material in ga potem kolektivno predloži na pravem mestu.

Na predlog blagajniškega poročevalca Drag. Martelanca je zbor izrekel posebno zahvalo odborniku dr. Gregorinu, ki je brezplačno delal rekurze ob volitvah in dosegel, da se je dobila za list „Edinost“ povečana kavcija in tudi posebna podpora od strani imovitih rodoljubov.

Urednik Jakić je obsojal slovansko postopanje v obče; treba je vzbuditi te, kateri ne delajo, in priporočati tem, ki delajo, da ne prosijo, kjer imamo pravo, ampak da zahtevajo ta prava. Zajedno naj bi Slovani nekoliko okrcili vsa ovajanja, namreč do meje, kjer prenehajo naši interesi; za drugo so postavljeni vladni organi. Te nasovete so potem pretresali od različne strani, ker so bili nasoveti razloženi premalo, in gotovo tudi zaradi tega, ker je težavno sosebno v obče določiti meje, kje da prestaje granica slovanskih interesov ali zvez teh interesov.

Društvenik pl. Živic je interpeloval zastran delovanja v drž. in deželnih zbora. Nato je vstal drž. in dež. poslanec Spinčić ter je v kratkih, pa krepkih potezah oziral se nekoliko na Trž. in istrski deželni zbor, največ pa na delovanje v drž. zboru, kolikor se dostaje Spinčića in dr. Laginje. Poslednji zaradi rodbinskih razmer ni mogel doiti, zato prevzel je njegovo zadačo tudi letos kolega Spinčić. Gledé Trž. razmer kazal je dobo nad 1000 let, odkar prebivajo Slovenci v Trstu in okolo Trsta, na dobo, ko so stoletja čuvali Slovenci to obrežje in na dobo, ko so še pred kratkim imeli okoličani svoj polk in so še v poslednji čas branili cesarstvo in dinastijo. A tu da se drznejši najeti pobalini z galerije Trž. mestnega sveta vpiti: „fuori i sciavi“, in se pri tem klicu ne gane nikak organ, ki bi zavrnil tako razsajanje. Prošnje za slovenske šole so ležale 2 ali še več let, ne da bi se rešile! Dobro je označeval tudi postopanje ital. večine v istrskem dež. zboru, kakor smo omenili uže prej.

Pomudil se je največ pri drž. zboru. Označeval je vlado Taaffejevo in primerjal s sedanjo. O Taaffejevi vladi je rekel, da je bila za vse ustavne dobe najslabša, kajti nič ni dala, a še vzela je, kar je bilo. Taaffe pa je odstopil pri najboljšem svojem činu, vsled predloge volilne reforme, katera, če tudi ne popolna, je bila vendar na poti do uvedanja občega volilnega prava. Sedanji vladi je priznaval, da poštevava nekoliko bolj ustavno življenje; ona da vsaj odgovarja — takó ali tako na interpelacije, in je to za nadaljnje borbe ugodno. Če se ta vlada pouči prav, tudi sodi ugodniše, v tem ko je Taaffe zavlačeval vse, kljubu obetvam. Tudi imajo pojedini ministri te vlade dobro voljo. Vendar pa on in tovariši (v hrv.-slov. nezavisnem klubu) ne morejo podpirati te vlade, to uže zaradi programa ne, vsled katerega naj bi ostala nedotaknena sedanja nacijska posest. Glavni vzrok za opozicijo tudi nasproti tej vladi je pa v neizpremenjenem sistemu.

Spinčić je v kratkem mnogo povedal; mi se omejimo na te vrstice in dostavljamo, da je občni zbor tu in tam silno odobral njegov označevanje, katero je seglo do globine srca. Zbor se mu je iskreno zahvalil. Ker je bilo uže pozno, izvršil se je samo oficijalni del, in razne resolucije so se odložile za izredni občni zbor, ki bode 24. junija t. l. Volitev novega odbora se je izvršila v popolni složnosti; predsednik je zopet prof.

Mate Mandić. Občni zbor je bil živahen in je pokazal, da se poštevava važnost politiškega društva „Edinost“.

Veliki koncert v Trstu je 9. t. m. priredila možka in ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu, in sicer v gledališču „Fenice“. Pri koncertu so sodelovali: operni pevec g. I. K. Tertnik, pevski zbor „Vesela“ iz Šklednja, „Slovansko pevsko društvo“ v Trstu, in dram. oddelek „Trž. Sokola“. Orhestralni del je izvrševal pa meščanski orhester. Došlo je mnogo inteligencije in obilo naroda tudi iz okolice. Med narodnimi zastopniki došel je tudi drž. poslanec V. Spinčić. — G. Tertnik, katerega poznajo Tržaški Slovani že od prej, odlikoval se je pri raznih in težkih komadih zopet takó, da je izvaljal najživahnije rokoploskanje, ter je moral zopet in zopet stopiti na oder. Veliko zadovoljnost je kazalo občinstvo tudi pri skupnem petju. Saloigra: „Zapirajte vrata“, katero je za slov. oder priredil V. Eržen, dasi je dolga, vzbujala je ves čas obilo smeha, saj so jo imeli pa tudi sposobni diletanti v rokah. Tudi ta, tekem leta najvažnejša narodna veselica Tržaških Slovencev, kaže zasluženi moralni in materijalni uspeh. Občo zahvalo zaslužijo vsi, ki so se trudili v doseganje tega vspeha.

Slovenski otroci v šoli „Lega nazionale“. V sv. Križu pri Trstu je „Lega nazionale“ zasnovala posebno šolo, v katero so zberali tudi otroke slovenske narodnosti, in to protizakonito med šolskim letom in iz slovenske šole. To je pojasnil okrajni šolski nadzornik, in namestništvo je izdalo naredbo, s katero kaže, da se „Legina“ šola mora podvreči javnim naredbam, veljavnim za vse šole, in da mora odpraviti tekem 3 dnij v prej obiskovano šolo vse otroke slovenske narodnosti, drugače da se mora šola zatvoriti. Tržaški mesti svet je sklenil, da se je treba posebe baviti s tem „težkim vprašanjem“. Tu kaže poseben primer, za kako italijanstvo deluje „Lega nazionale“!

Napisi v Trstu. Poslanci Spinčić, Nabergoj in tovariši interpelovali so ministra notranjih poslov, financij in trgovine v seji poslanske zbornice dne 23. maja radi napisov na novem poslopju za poštne, brzojavne in finančne urade v Trstu. Napisi na javnih poslopih ali imajo kak smisel, ali ga pa nimajo. Če nimajo nikakoršnega smisla, tedaj niso potrebni v nobenem jeziku; če pa imajo kak smisel, naj se stavijo na javna poslopja v istem jeziku, ki ga govori ljudstvo, ki ima z uradi kaj posla. Pod finančne oblasti v Trstu spada vsa Primorska, pod poštno in brzojavno ravnanje pa vsa Primorska in tudi Kranjska. Primorska šteje po podatkih zadnjega ljudskega štetja 348.000 Slovencev in Hrvatov, 249.000 Italijanov, 15.000 Nemcev; Kranjska pa približno 466.000 Slovencev in 28.000 Nemcev. Vsi ti ljudje imajo manj ali več opraviti s finančnimi i poštними uradi. Italijanom in Nemcem, ki so v obeh teh pokrajinah v manjšini, so se napravili napisi na novem poslopju v njih jeziku, a Slovenci in Hrvati, ki jih je več, kot onih obojih skupej, niso se poštevati.

Ulični napisi v Ljubljani. Mestni svet je naročil magistratu po posebnih točkah, kakó naj se napravijo slovenski ulični napisi v Ljubljani. Določbe so take, da ne bode zaprek od politiške gosposke.

Ljubljanski Sokol in narodna društva so 4. t. m. napravili izlet po novi železnici na Dolenjsko, kjer so jih na postajah, posebej pa na cilju, t. j. v Novem Mestu, sprejeli jako oduševljeno in slovesno. V poslednjem mestu se je zbralo toliko naroda, kakor ga še

nikdar poprej ni bilo. Pri obedu je rekel starosta Iv. Hribar, da sokolske ideje je treba posebej sedaj, ko trdijo nekateri krivi proroki, češ, da ni treba več narodne navdušenosti. Dr. Tavčar pa je kazal, kakó je tudi Dolenjska krasna, in da ima krasen venec žensk, ki se ne umakne nobenemu drugemu. Ljubezen do svoje domovine naj bode jednaka ljubezni drugih slovenskih sinov. G. Josip Noll je še posebe napil ženstvu, gosp. Rohrmann je z izbornimi idejami vspodbujal k narodnemu delovanju. Prisoten je bil med odličnimi rodoljubi tudi starina slov. pisatelj prof. Trdina. Vse se je vršilo v najlepšem redu, in ta dan bode v lepem spominu Dolenjcev.

Društvo „Narodni Dom“ v Ljubljani je imelo 2. t. m. občni zbor. Delo zgradbe napreduje, da bode „Narodni Dom“ morda že avgusta meseca pod streho. Telovadnica bode imela z galerijami vred prostora za 2422 oseb, katerih bode moglo sedeti 1000. V gorenji dvorani bode moglo stati 600 oseb poleg 300 sedečih. — Predsednikom je bil zopet izvoljen dr. Karol Bleiweis, v odbor pa gg.: Duffe, Gogola, Iv. Hribar, Lah, c. svetnik Murnik, G. Pirc, M. Pletersnik, Ferd. Souvan, dr. Stare in dr. I. Vošnjak.

Vzgajanje svečnikov za Istro. Na deškem semenišču v Kopru, katero je ustanovil škof Glavina, da bi si vzgojil kaj duhovnikov, katerih mu primanjkuje, se je število gojencev lanskega leta pomnožilo ter naraslo do 45. Izmed vseh teh so pa samo štirje Hrvati, ostali vsi Italijani. Škofija, kjer bi po dovršenih študijah ti učenci kot svečniki delovali, ima dve tretjini Hrvatov. Kaki pastirji bodo v tej škofiji taki svečniki, ki ne znajo hrvatsko? Nekaj takih je že v službi, a če lomijo hrvaščino, mora vsakdo reči, da je njih jezik tako barbarski, kakor zadnjega drvarja. Poreški škof dr. Flapp jemlje v svoj konvikt samo Italijane. Iz tega razloga daje za njegov konvikt istrski deželni zbor 800 gld. letne podpore, katera bi izostala, ko bi sprejemal Poreški škof v svoj konvikt tudi Hrvate.

Dolenjske železnice glavna proga Grosuplje-Novomesto-Straža otvorila se je dne 31. maja ter izročila dne 1. t. m. javnemu prometu. Za Dolenjsko, ki je bila doslej nekako ločena od ostalega sveta, je zadnji maj pomenljiv v gospodarskem, pa tudi v političnem pogledu. Industrija in obrtnija, ki je bila pred nekoliko leti tudi na Dolenjskem že precej razvita, je bila že popolnoma propadla, kar je tudi umevno, če pomislimo, da ni bilo z ostalimi deželami nikakoršne železniške zveze, in Dolenjska radi tega ni mogla tekMOVATI z ostalimi pokrajinami. Ali tudi poljski pridelki se niso mogli spečati, ako jih ljudstvo ni hotelo dajati pod nič. Zato so se pa tudi trumoma izseljevali ljudje v Ameriko, kjer se je vendar laže prisluzil kak novec. No, vsemu temu bi bilo sedaj vsaj nekoliko pomagano. Otvorjenje dolenjske železnice zbliža sedaj Dolenjce s središčem Slovenije, z Ljubljano. Uže pred 30 leti se je začelo pretresati vprašanje o njeni zgradbi. Leta 1886 pa še le se je proga natanko določila. Vsi stroški proračunjeni so bili na 10 milj. gld., od katerih je prevzela država 2½ milj. gld., ostala vsota pa naj bi se bila dobivala potom izdaje delnic. Dežela obečala je 500.000 gld., pozneje pa je mesto tega prevzela garancijo za 4% obrestovanje in poravnavo prioritetnih delnic. Proga Ljubljana-Grosuplje-Kočevje, ki se je, kakor znano, izročila javnemu prometu uže 27. septembra l. 1893, dolga je 49.487 km., proga Ljubljana-Novomesto-Straža

pa 82.966 km. Ta proga ima tudi dva daljša predora, in sicer meri prvi pri Višnji gori 444 m., drugi pri Sv. Ani pa 450 m. Pravo vrednost dobi ta železnica pa še le tedaj, ko se zveže od Straže naprej z drugimi pokrajini.

„Matica Slovenska“ je imela 17. maja redni občni zbor. Letos se je število družstvenikov pomnožilo za 160; imovina pa povečala za 1100 gld., takó da ima danes nad 57000 gld. Odmenila je za knjige 5200 gld. Vsled Jurčičeve in Knezove ustanove znaša ta vsota 6000 gld. Pisatelj se vedno več oglašá; monografije so nekateri obečali za več let. Drugo smo poročali uže prej in omenjamo le, da so pri dopolnilni volitvi izvoljeni bili vsi dosedanji odborniki, le namesto pok. Iv. Tomšiča je bil izbran A. Žumer. Ljublj. bogoslovci so bili odtegnili glasove nekaterim starim odbornikom ter jih oddali n. pr. dr. Mahničiu itd.

Jeziki v Istri. Dr. Bartoli italijanski zastopnik tožil je v državnem zboru, da vlada dela na to, da poslovanje Italijane, da istrski kmetje ne razumejo hrvatsko, vsi pa da govorijo pravilno italijansko ter da se poslužujejo samo tega jezika. V raznih slovanskih jezikih da pišejo samo tuji odvetniki in pravniki, ki so se naselili v Istri. On torej smatra narodne odvetnike-domačine tujci. Pravi deželni jezik v Istri da je italijanski. Italijanov da ne puščajo do javnih služeb, ker se povsod zahteva le znanje jezikov, a na sposobnosti da se ne gleda; in še več takih rečij. Minister pravosodja grof Schönborn mu je odgovoril, da se on nikakor ne more postaviti na njegovo načelno stališče, vlada da ne pomaga Slovanom, kako bi Italijane poslovanili. V Primorju da se govori več jezikov, to pa ni vladina naredba, ona mora pa priznati to stanje. Da bi se priznal le jeden jezik in to italijanski, to ni možno, ker se to stalno protivi ravnopravnosti, in vlada bi tega nikdar ne mogla pripustiti. Tudi on da pozna ponekoliko Primorje, in ve, da najdemo hitro slovansko prebivalstvo, ko se le malo oddaljimo od morja.

Gospodarstvo v Istri. Dr. Laginja je povodom svojega govora v državnem zboru dne 17. maja stavil naslednjo resolucijo: Ces. kr. vlada se pozivlja, da natančno prouči gospodarstveno stanje kmetijskega prebivalstva v Istri in njegove želje v gospodarstvenem pogledu. Nadalje naj se skrbi za to, da se s pripravnimi sredstvi odpomore zlu, kakor n. pr. s tem, da se dovoli saditi tabak, da se pomore obnoviti vinograde, ki so uničeni od trtne uši, da se gleda na to, kako bi se vino izvažalo koristneje, da se državni gozdi razdele med pojedince, da se nameščujejo taki javni uradniki, ki so tudi v jezikovnem pogledu povse na svojem mestu, kar bi bilo tudi v interesu javne uprave. Ta resolucija, na poziv predsednika zadostno podprta, izročila se je proračunskemu odboru, da jo razpravlja ter poroča o njej.

Gledé slovanskih vzporednic na Celjski gimnaziji pravi „Südsteier. Post“, da je stvar v ministerskem sovetu uže ugodno rešena za Slovence. Govorec o tem vprašanju pripoveduje med drugim, da je grof Hohenwart v proračunskem odseku pred razpravo o naučnem proračunu izjavil, da se odreče vodstvu konservativnega kluba, če se Celjsko vprašanje ne reši tako, kakor je bila sklenila prejšnja vlada. Z ozirom na to, da Celjske vzporednice in pa Kranjska gimnazija ne škodijo nemškim interesom, je vlada sklenila ustreči slovanskim zahtevam, in naučni minister je to tudi obečal.

b) *ostali slovanski svet.*

Državni zbor je odložil nadaljnje delovanje na jesen, takó tudi volilno reformo, katero bi bila morala osrednja vlada izvršiti pred vsem drugim. Najvažnejše je bilo poslednje razpravljanje trgovinske pogodbe z Rusijo. O tej pogodbi in razmerah v Rusiji je imel dr. Kramar kaj tehten govor, v katerem je uže zaradi praktičnih potreb naše obrti in trgovine priporočal uvedenje ruščine po naših realkah in trgovinskih šolah. Nemci sami so v drž. zboru izjavili, da naši obrti in trgovini je pot zaprta proti zapadu, toliko bolj pa odprta proti vstoku. Tiskovni zakon se je sprejel, kakor smo poročali zadnjič, torej kakor je hotela vlada. Posl. *Eim* je najbolj šibal dosedanji zakon.

V delegacijo so izvoljeni letos, in sicer med Mladočehi: dr. Brzošad, dr. Pacak, dalm. Hrvati: dr. Klaić, za Kranjsko: Klun; za Istro sta letos Italijana; za Goriško: grof Al. Coronini. Nadejati se moremo stvarnega presojevanja v delegaciji jedino od Mladočehov in grofa Alf. Coroninija, morda tudi od moravskega Čeha dr. Meznika, vsi drugi delegati bodo pritrdjevali dosedanjemu tiru zunanje politike.

Stavili so tudi proti koncu tega zasedanja mnogo interpelacij od slovanske strani. Predsednik je v poslednji seji sicer pohvalil delovanje koalicije, a dejanski se je pokazalo, da niti svojega omejenega gospodarstvenega programa ne more izvrševati zaradi načelnih navskrižij koalicijskih strank. Kar se izvrši, mora uga-jati nemški levici, drugače ne gre naprej; to govori bolje od vsega.

Trgovinska pogodba Avstro-Ogerske z Rusijo se je tudi parlamentarnim potem v Avstro-Ogerski sprejela in sedaj veljavno sklenila. Najhujši politički nasprotniki Rusije so kazali na veliki pomen te pogodbe, ki ga ima za Avstro-Ogersko v gospodarstvenem in potem političkem pogledu. Razprave v tem pogledu so bile v naših parlamentih jako značilne. S slovanske strani so le obžalovali, da je sklenila tako pogodbo poprej Nemčija, v tem ko je imela prednost vsaj po času naša celokupna država. Povdarjajo pa, da to pot je cislitavska polovina zmagala nad Ogersko, ker velika in mala obrt ima vendar v Cislitaviji svoj glavni sedež; sedaj je le treba primernih občil in pa, kakor je tudi v gosposki zbornici rekel jeden njen člen, *solidnosti v blagu in trgovini*.

Ulični napisi v Pragi delajo veliko preglavico nemški liberalni stranki; centralna vlada se je izrekla, da je tu treba rešiti več načelnih vprašanj. Praška policija je tudi posegnila vmes, in nekateri menijo celó, da zaradi preprirov o uličnih napisih se razpusti Praški mestni sovet. Z mnogih strani se graje Praški zastop, ker zaradi vprašanja o napisih zanemarljivo druge važne posle. Listi pa tako mnenje zavračajo, ker dokazujejo, da potegovanje za češke ulične napise v Pragi meri nato, da bi tudi mesta, kjer so Nemci gospodarji nad češkimi manjšinami, prisiljena bila napraviti poleg nemških tudi češke napise. Stvar se bode še vlekla, ali pojasniti se vsekakor mora.

Nemški nacijonalc so imeli v Gradcu poseben shod, na katerem so se izrekli proti slovanskim vzporednicam na Celjski gimnaziji.

Ministerska kriza na Ogerskem je nastala in je trajala več dnij zaradi zbornice magnatov, ker je glasovala proti civilnemu zakonu, in se je ministerstvo

zbalo, da bi glasovala tudi drugi krat. Zato je romal dr. Wekerle večkrat na Dunaj s predrzno zahtevo, da naj bi dal cesar poročila o tem, da se ukloni magnatska zbornica. Pisali in govorili so s tako predrznostjo, kakor da bi najviše činitelje hoteli kar strahovati. Toda tu jim ni šlo gladko, vsled tega je vsak dan trepetala madjarsko-židovska liberalna stranka, in kakor je vetrič popihal, takó se je sukala vsak dan drugače. To postopanje madjarske parlamentarne večine je razkrilo, da je treba le nekoliko zavriniti jo, pa jo mine ves pogum. Sicer vladanju liberalne stranke ni še konec. Ministerstvo Wekerlejevo nastopi zopet in misli za civilni zakon dobiti večino pri drugem glasovanju tudi zbornice magnatov.

Konfiskacija čeških govorov. „Narodni Listy“, ki so prinesli svoj čas dva državnozborska govora poslancev Vašatega in Březnovskega, je Praško drž. pravdnštvo konfiskovalo. Poslanca sta namreč govorila češki, in njiju govora nista prišla v stenografski zapisnik. Uredništvo „Nar. Listov“ se je pritožilo zoper konfiskacijo, Vašatý in Březnovský pa naj bi se bila zaslila kot svedoka. Sodišče pa tega ni pripustilo, rekši, da po § 493. kaz. pr. reda ni dovoljen dokaz, pritožbo pa je ovrгло, češ, da ni dokaza, da sta bila govora reprodukovana doslovno, in da tudi ni možno doprinesti takega dokaza. „N. f. Pr.“ pravi k temu, da se tako zvano „objektivno postopanje“ dovede samo do absurda; le takó je bode možno odstraniti.

Strossmayr o Poljaki. Mladi poljski kujiževnik Szukiewicz mudil se je nedavno v Hrvatski, kjer ga je sprejel tudi Strossmayr. Szukiewicz, ki je prišel s priporočnim pismom poznanega poljskega pisatelja Grabowskega, razodel je Strossmayrju publicistiški cilj svojega potovanja, a ta mu je takoj odvrnil, da od njega nima mnogo pričakovati, kajti on da obsojuje Poljake v Galiciji, ki vedno in povsod podpirajo le Nemce in Madjare, ostalim Slovanom pa se vedno bolj odtujujejo. Ta svoj pohod popisal je Szukiewicz v Levovskem tedniku „Tydzién“ ter se med drugim izrazil tako-le: „K takim praktičnim rezultatom vodi politika našega poljskega kluba! Slovani se z nami nočejo več niti pogovarjati niti gojiti literarnih odnošajev. Ne bratimo se z neprijatelji Slovanov, kajti slovanski bratje se odvrčajo od nas“.

Nazori hrvatskih madjaronov. Dr. Pliverić je pri banketu v Pešti govoril, potem ko je v kratkem uvodu pozdravil vse člane ogerske vlade, približno tako-le: „Mi Hrvati smo srečni, da lahko pozdravljamo pri tej svečani priliki ne samo ogerske, ampak tudi one ministre, ki se čutijo zajedno ogersko-hrvatske. Je pa še jeden razlog naše radosti, ki se dostaje vseh članov visoke vlade. Državnopravni odnošaji naše hrvatske domovine zjediniли so v tesno zvezo velevažne politiške in materijalne interese starodavnih kraljevin korone sv. Stefana, Ogerske in Hrvatske. Oblika tega zedinjenja je jako komplikovana in zato je treba, da vsak odločen politik proučuje in neguje obojne interese, prava in dolžnosti, kajti vsak neznamen pogrešek je lahko poguben skupnim odnošajem. Pot skupnega delovanja pa nam je označil odlični državnik grof Andrassy, ki je rekel l. 1869 v Zagrebu pri pozdravu predsednika hrvatskega zbora, da imajo trajnost samo oni dogovori, kjer se interesi vseh uvažujejo jednako. Od vlade je zavisto v prvi vrsti, da ostane naša 800 letna zveza tudi v bodočnosti čvrsta, ter da pokažemo, da sta si Madjar in

Hrvat prava brata in prijatelja, če tudi ne govorita istega jezika. Ne dvojimo, da bi se to ne zgodilo, ako se bode le vsaka vlada držala onih naglašanih načel grofa Andrassyja ter odklanjala vse zapreke mirnega življenja med Madjari in Hrvati, in bolj cenila trajnost in iskrenost bratskega državnega jedinstva, nego efemerne politiške vspehe“.

Jurij grof Jelačić, c. kr. komornik, feldmaršal-lajtnant in mnogoletni zaslužni predsednik hrvatskega gospodarskega društva, nastopil je dne 25. maja t. l. svoje devetdeseto leto. Kljub visoki starosti je še povoljno zdrav in čil in še tako bistrega uma in spomina, kakor bi bil v najlepši moški dobi. On je živa knjiga mnogih važnih dogodkov, ter zna pripovedovati o znamenitih zgodah hrvatskega naroda s turške meje, kjer je preživel kot častnik mnogo let. Dasi ne more delovati radi visoke starosti v narodnem napredku tako, kakor bi želel, vidimo ga vendar povsod, kjer se dela za narodno korist. Današnje narodne odnošaje zasleduje z živim zanimanjem. Najljubše čtivo mu je Gundulićev „Osman“, iz katerega zna pojedine kitice na pamet.

Volitve v Dubrovniku. Hrvatska stranka v Dubrovniku podlegla je pri volitvah združenim Srbom in Italijanom. V prvem in drugem razredu ni baš računala na zmago, a da jo je protivna stranka premagala v tretjem razredu, to je delo jedino samovoljsva poverjenikov in načelnika Gondole. Hrvatska narodna stranka bila je na krmilu od leta 1869. do maja meseca leta 1869., a ni bila dosti oprezna ni odločna, da prepreči zvezo Srbov z Italijani.

Gališka deželna razstava, katera je pod pokroviteljstvom cesarjev, in katero je v njegovem imenu dne 5. junija slovesno otvoril nadvojvoda Karol Ludovik, je prav za prav poljska izložba. Gališki Rusi so se je sicer tudi udeležili, toda le na malem. Poljaki so povabili k udeležbi tudi zunanje Poljake, nemške celo v nemškem jeziku. „Nar. Listy“ celo grajajo Maloruse, da niso te razstave prezirali popolnoma, potem ko so bile vse naprave take, da ne morejo tekmovali s Poljaki. Nadvojvoda Karol Ludovik je na nagovor predsednika razstavnega odbora kneza Adama Sapiehe odgovoril v nemškem in nekoliko stavkov tudi v poljskem jeziku. Za nas najvažnejši stavek tega odgovora smo v današnjem članku navedli in ga označili kot veljaven kriterij za politiško in kulturno delovanje med Slovani.

Prostor razstave obseza 50 hektarjev, je torej jako obsežen. Poljaki so gledali, da bi pojedini oddelki in in skupnost razložbe dobili nacionalno lice. Najznamenitiši so seveda oddelki, ki razkrivajo staro poljsko umetnost kot tako in umetnost, porabljeno na različnih obrtnih izdelkih.

Cesar pride na razstavo meseca septembra. Poleg bivše češke deželne razstave je doslej ta največa, kajti lanska tirolska deželna razstava ni bila zelo obsežna in tudi ni imela posebno znamenitih predmetov. Prilika bode še govoriti o sedanji poljski ali, kakor jo zovejo, tudi vsepoljski ali Koščjuskovi razstavi.

Moravski narodni klub zboroval je dne 15. maja v Hodeninu. Izrekli so se za manifestacijo na korist narodni slogi in za opozicijo proti sedanji vladi. Dr. Ambros iz Olomuca povdarjal je posebno, kako potrebna da je složnost češki opoziciji ter v obče složno postopanje pri narodnem delu. Prepričani med češkimi strankami naj bi se poravnal na korist skupnih čeških teženj. Vsi Čehi dandanes vidijo in čutijo posledice

velikih političkih pogreškov, a najbolj Čehi na Moravi in v Sileziji. Nemci uravnavajo in raztezajo svoje šolstvo povsod, vlada pa jih krepko podpira pri tem delu. Germanizovanje, ki je uže od nekdaj običajno, se znova oživlja. Tudi drugi govorniki so govorili v tem smislu in se vsi izrekli proti koalicijski vladi.

Iz poročila banke „Slavije“ ob njeni 25letnici. Ob ustanovitvi je spadalo v njeno področje: I. zavarovanje dohodkov na doživetje; II. zavarovanje za slučaj smrti in III. iz društva vzajemnega nasledovanja (podedovanja), katerim se je tekom 1. leta pridružilo še IV. zavarovanje zoper škode po požaru in V. zavarovanje zoper škode po toči ter četvero drugih oddelkov, ki pa še ne poslujejo doslej. Ustanovni zaklad banke „Slavije“ bil je prvotno določen na 10.000 gld., kateri znesek se je pozneje zvišal na 50.000 gld. Pojedini ustanovni deleži so znašali po 100 gld. Banka je začela svoje poslovanje, ko je bilo vplačanih 1.500 gld. ustanovnine. Takoj ob začetku je bilo s Slovenskega mnogo ustanovnikov.

Poleg društvene bilancije t. l. znašajo vsi fondi in rezerve koncem 1893. l. gld. 5.830.306,40, pokojniški fond uradniški gld. 266.183,79, zastopniški gld. 132.265,57, vkup 6.228.755,75. Od teh je naloženih v vrednostnih papirjih, v gotovini, v posestvih in drugih posojilih gld. 6.000.765,70. — Banka „Slavija“ je v 25 letih izplačala svojim členom, in sicer: zavarovancem oddelkov I.—II.: kapitala na doživetje gld. 151.765,63, na slučaj smrti gld. 2.694.445,51, na dohodkih gld. 31.653, na pokojninah gld. 49.635,11; zavarovancem III. oddelka, in to 10 društvom gld. 6.469.884,76, IV. oddelka: nagrade požarnih škod gld. 10.745.954,92; V. oddelka: nagrade po toči učinjenih škod gld. 2.671.137, torej skupaj gld. 22.744.475,93. — Posojil iz kreditnih društev je dovolila banka v 25 letih svojim členom skupno gld. 3.212.064,58. Požarnih škod, kjer ni bilo več pravice do odškodnine, gld. 166.535,32. — 494 občinam je razdelila gasilne brizgalnice in gasilne doneske v gotovini za gld. 144.704,35. — Leta 1893 je dosegla banka čistega dobička gld. 251.910,31. Zavarovancem v življenjskih oddelkih I. II., iz l. 1869 do 1888, ki so plačali svojo zavarovalnino l. 1893., dovolila se je na običnem zboru 12. maja t. l. 10% dividenda.

Iz teh podatkov vidi se napredek in moč banke „Slavije“; sama in Slovani morejo z zaupanjem gledati v njen nadaljnji razvoj.

Zaupniki sileških Čehov imeli so 10. pr. m. shod, katerega sta se udeležila tudi dr. Hruba in dr. Stratil. Shod se je izrekel za to, da se naj združijo vsi češki zastopniki v jednotno in stvarno opozicijo proti koaliciji, ter se je tudi posebno naglašalo skupno postopanje Čehov in Poljakov v Sileziji, kjer jih vežejo iste težnje in koristi.

Slovaki in Madjari v Ameriki. Madjarski list „Önállás“, ki izhaja v Harletsu Pa, toži o nazadku v Ameriki in zajedno pripoveduje, kako vsestransko se razvijajo Slovaki v Ameriki. Slovaki v Ameriki, pravi, niso tako krotki in bojazljivi, takoj pridejo do samozavesti, da imajo pravico razvijati se, kakor vsaka druga narodnost. V Ameriki zidajo Slovaki cerkve in šole, kjer se poučuje v njih jeziku, imajo društva, ki štejejo na tisoče članov. Delujejo pa tudi v političkem pogledu ter imajo osem novin. Madjari pa da tam nimajo niti svojih cerkvâ, niti šol, a novine, kar jih je, da jedva životarijo.

Slovaki. Evangeliški Slovaki imeli so dne 16. maja v Trenčinu cerkveni zbor, kjer so bili do sedaj rodoljubni Slovaki vedno v večini. Madjarom in pomadjaranim Slovacom to ni bilo po volji, zato so vedno delali na to, da bi se ti odnosi spremenili in da bi oni dobili večino. Pod pretvezo laže cerkvene uprave hoteli so zvršiti to svojo nakano in so stavili v to svrhu dva predloga. Slovaški rodoljubi so uvideli takoj njihove protinarodne nakane, ter so se jim uprli z vso silo ter z ogromno večino tudi sijajno zmagali.

Společnost pratel starožitnosti českých v Praze. Pod takim naslovom se je zasnovovalo pred leti v Pragi posebno društvo v ohranjenje starin českých. Ono zbira stare spomenike ter jih oddaja českim muzejem. Ono je vspodbudilo, da se bodo češke starine ščitile po posebnih zakonitih določbah. Tudi Nemci na Češkem imajo podobno društvo za nemško zgodovino in šteje sedaj nad 1500 členov, v tem ko češko društvo, dasi zastopa ogromno večino naseljenja v kraljestvu, nima doslej še 600 členov; no množili se bodo tudi v tem društvu, saj se plačuje le po 1 gld. na leto, in se dobiva vrhu tega brezplačno društveni „Časopis“, ki izhaja po 4 krat na leto. Ravno je izšla 1. št. II. letnika tega časopisa, kateri smo omenili uže zadnjič. V tej številki so prispevki znamenitih znanih českých pisateljev, kakoršni so: Heyduk, Hraše, Košťál, Matiegka, Václavek, Jeger i. dr. Tudi je v časopisu obilo obrazcev. Členske prispevke prijemlje in „Časopis“ 1. št. na ogled pošilja g. Ed. Butka, kral. Vinohrady, Čelakovského sady, č. 432.

Romuni pred Kološkim sodiščem. Pri končni obravnavi proti Romunom govoril je za državnim pravnikom Vitejem vodja Romunov dr. Ratiu tako-le: „Členi izvrševalnega odbora romunske narodne stranke na Ogerskem in Erdeljskem, zatoženi od Kološke sodnije, izjavljajo sedaj, ko so jim prečitana ona mesta Memoranduma, radi katerih so toženi, naslednje: 1. Mi trdimo, da so vsi sklepi običih konferencij romunske narodne stranke, ki so se vršili v Sibirju l. 1881., 1884., 1887., 1890., 1892. in 1893., povsem pravični, in jemljemo na se popolno odgovornost za nje. 2. Kar se dostaje Memoranduma, izjavljamo, da stojimo od začetka do danes na osnovi sklepa one konferencije, katera je l. 1892 sklenila v tem smislu, da se Memorandum takoj odpošlje visokemu prestolu, kar se je tudi zgodilo. 3. Zastopniki romunskih volilcev iz Ogerske in Erdeljske, ki so se sešli dne 23. in 24. julija v Sibirju pri obči konferenciji, sklenili so: Obča konferencija javlja, da se zлага z odborom v vseh stvareh ter smatra Memorandum, ki je bil oddan meseca maja l. 1892 Nj. Veličanstvu, za svoje delo; odobruje, da se je Memorandum izročil Nj. Veličanstvu, ter smatra ta odborov čin umestnim in pravoveljavnim. Radi tega prevzamemo mi odborovi člani vsi, kot zastopniki romunske narodne stranke, polno odgovornost za Memorandum. 4. Mi zastopniki romunske narodne stranke odobravamo, da so obče, gori omenjene konferencije sklenile Memorandum prijaviti in obelodaniti, da bi se tako spoznalo javno mišljenje v deželi in izven nje, dasi se je to zgodilo pred odločenim časom, in jemljemo tudi v tem pogledu popolno odgovornost na se. Ker je Memorandum v vsej svoji obširnosti, zajedno s točkami, radi katerih smo toženi, prečitani, konstatujemo naslednje: a) v sodni preiskavi obtožencem ni bil prečitani ves Memorandum, temveč le posamične točke, radi katerih se tožijo; b) tudi v teku končne razprave

niso se prečitale točke, radi katerih smo toženi, v zvezi, temveč le posamični odlomki; c) obtožba se ni prečitala na romunskem jeziku, dasi so obtoženci to zahtevali. Radi tega smo bili primorani konstatovati tu pred sodiščem, da je razlika med romunskim tekstom in madjarskim prevodom; d) ni nam dana prilika slišati vsega, da bi konstatovali, ako je obtožni prevod sličen z romunskim izvirnikom. — No sedaj, ko je završeno zasliševanje, potrjujemo, da je prevod obtožnega Memoranduma jednak izvirniku, ter izjavljamo, da mi vsi za obtožni Memorandum jemljemo popolno odgovornost na se. Memorandum radi katerega smo mi tu kot zastopniki toženi, ne obsega, kakor se sami lahko osvedočite o tem, nič drugega, nego pritožbe romunskega naroda, kateri je poveril nas, da mu izprosimo zaščite pri prestolu za njegova prava, katerih nočejo pripoznati, in katera teptajo z nogami. Zakonodavstvo in vlada sta nam dala dokazov dovolj, da se od te strani ne moremo nadejati ničesar, za to smo storili ta korak. Zastonj so bila vsa obetanja, ki so nam jih dajali večkrat, kakor da hočejo pripoznati naša prava; zastonj vsi zakoniti poti in sredstva, zastonj smo se pritoževali pri kompetentnih oblastih v državi. Šovinizem napovedal je uničujoč boj našemu jeziku i naši narodnosti, nam tedaj ni priostajalo drugega, nego apelovati na najvišjo instancijo države in na javno mnenje civilizovanega sveta. Radi takega dela, ki obsega samo golo resnico ter nam podaja verno sliko nevolje in nestrpnosti romunskega naroda na Ogerskem in Erdeljskem, morala se je vlada ali obtožiti ali maščevati. Da obtoži samo sebe, to ni bilo možno, izbrala si je torej pot osvete. Gospoda moja, tu se razpravlja o tem, ali ima romunski narod pravo obstanka. Eksistencije tega naroda ne morete pobijati, ona se dokazuje sama po sebi. Za to nam niti na um ne pride dokazovati, imamo li pravo do obstanka. V tem pogledu se ne moremo mi pred vami braniti proti sistemu, ki nam grozi uničiti vse to, kar nam je najdražje, vero in jezik; mi se moremo obračati samo na sodbo naobraženega sveta. Za to mi tu nismo več obtoženci ampak tožitelji! Kot pojedinci nimamo mi s tem sodiščem nikakih poslov, kajti mi smo postopali kot opolnomočeni zastopniki romunskega naroda, a ves narod se ne more pozvati na obtožno klop. Romunskega naroda ne more soditi jedno čisto madjarsko sodišče, kjer je sodnik zajedno i tožitelj; za to se romunski narod lahko brani Kološkega sodišča, ki nas lahko obsodi kot pojedine, ali ne kot opolnomočene zastopnike naroda. Sicer ste pa slišali, da se tu govori lahko le o nasilstvu, nikakor pa ne o pravu. Tega pa tudi niste skušali zatajiti, kajti ozirali se niste niti na najobičajnije zakonske oblike, katere se sicer pošteevajo tudi, če sedi na obtožni klopi največi zločinec. Svet s strmenjem zve, da ste tu obsodili zatožence, ki se niso smeli braniti. Pred vsem svetom ste pokazali, da je nasilstvo premagalo pravo. Naše zagovornike ste prisilili, da se udajo nasilstvu, madjarsko časnikaštvo pa je povsem udušilo mnenje porotnikov o nas in našem narodu. Tudi tu, v sodni dvorani sami, ste nas žalili; a tu se meri z dvojno mero, odkar smo mi svetu pokazali muke in trpljenja svojega naroda. Tu ni govora o tem, da bi se stvar presodila dobro, niti o zagovarjanju v pravem pomenu. Storite, kar hočete! Mi smo nedolžni! Ali vi ste gospodarji samo naše fizične individuvalnosti, ki je v tem slučaju narodna samozavest naroda romunskega. Vi niste pristojni izreči nad nami obsodbo, to stori drugo, mnogo

veče in bistreje, a ne tako omejeno sodišče, namreč ves naobraženi svet, ki bode sodil tudi vas, pa strože, kot dosedaj. Vi nas obsodite v svoji intoleranciji in šovinizmu, kateremu ni jedakega v Evropi, in svetu pokazete, kako daleč so Madjari zaostali za evropsko civilizacijo. Izjavljam torej v imenu svojih soobtožencev, da se mi odrekamo vsakemu zagovarjanju!

Porotniki so nato krivimi spoznali vse zatožence, in ob 4. uri popoldan je predsednik sodišča objavil razsodbo. Obsojeni so: Ratiu na 2, Pop na 1, Lucaciu na 5, Comsa na 3 leta državne ječe; Cristea na 8 mesecev, Coroian na 2 leti in 8 mesecev, Barbo na 2 meseca, Mihali na 2 leti 6 mesecev, Suciu na 1 leto 6 mesecev, Veliciu na 2 leti, Patita na 2 leti 6 mesecev, Domide na 2 leti 6 mesecev, Roman na 8 mesecev, Barcianu na 2 leti in 6 mesecev. Vsled tega so obsojeni solidarno poravnati sodnijske stroške ter razglasiti razsodbo v listih, katere jim zato odmeni državni pravdnik. Romuni so obsojene pozdravljali z burnimi „se treasca“, Madjari pa so sodnikom klicali svoj „eljen“. Na ulici so Rumuni privedli obsojenim srčno ovacijo. Ta obravnava vzbudila je povsod veliko senzacijo. „Mosk. Vjed.“ prinesle so o tej stvari jako zanimiv članek ki se završuje tako: „V jednom pogledu naj se ne varajo Madjari, vse protizakonitosti njih madjarizatorske politike jih od njih zaželenega cilja le oddaljujejo in povspesujejo propad ogerske države. Vsaka strpnost ima svoj konec, Madjari pa vedó iz lastne skušnje, kaj znači to, če se kateremu narodu pretrga nit potrpljivosti“.

V ital. zbornici je poslanec Imbriani interpeloval Crispia zaradi prosledovanja Romuncev na Ogerskem; Crispi je rekel, da ne more odgovarjati. „Reichspost“ pravi, da, ko bi šlo za Žide, bi bil Crispi takoj odgovoril in pritegnil z Imbrianijem. Židovski listi, ki izhajajo v Avstro-Ogerski, so jedini, ki niso niti besedice napisali v simpatičnem smislu za Romunce in niti besedice, s katero bi grajali madjarsko postopanje. Tu so pokazali židovski podkupljeni listi vso svojo podlost. Povsod v civilizovanem svetu pa pišejo ostre članke proti Madjarom. Največe demonstracije se vrše pa v Romuniji. Jeden Romunec je podaril milijon za romunsko ligo.

Tudi romunski obtoženci zaslužijo po vsem svojem vedenju simpatije omikanega sveta. Jeden teh, Pan de Bazešt, je plakal, češ, da so ga osramotili s tem, da so ga manj obsodili od njegovih tovarišev. „Tribuna“, list romunske narodne stranke, pravi na to: „Mi, romunska omladina, smo tudi plakali, ali od radosti, da med našo starino imamo takó junaških in oduševljenih ljudi“.

Posledice takega ravnanja z zastopniki romunskega naroda ne izostanejo. Vlada madjarska je tlačila javno mnenje, da je zaprečevala brzoglavne vesti itd.; ali svet je zvedel kljub temu o vsem, in sedaj sodi takó, kakor si ni nikdar mislil madjarski šovinizem.

Bolgarsko Princ Ferdinand se je mudil dalje časa na Nemškem, potem v Avstriji. Ko se je vrnil, odstopil je Stambulov, in na njegovo mesto so prišli drugi ministri. Zapadna politika, ki je vedno poviševala bolgarskega ali celó balkanskega „Bismarcka“, ni se veselila tega odstopa, dasi ostane v zunanji politiki vse pri starem. Novi ministri trdé, da odstop Stambulov je bil potreben zaradi notranjih razmer, in res so se vršile demonstracije proti Stambulovu takoj po razglasenem odstopu njegovem. Celó proti njegovim sorodnikom je narod razkril svojo nezadovoljnost, in da bi ne bili posebe štítli Stambulova na njegovem domu, ni bil varen

življenja. Dolu, dolu! je klicala vsa Bolgarska, in so se pri tem slišale besede: prekucuh, tiran, razbojnik, morilec! Taka je torej bila doslej pod trinoštvom zapadniškega Stambulova. Sedaj hočejo narod tolažiti in mu dati več svobode. Rusija se noče vtikati v te izpremembe; na zunanji tudi pomena nimajo; saj jo tudi sedanje ministerstvo, dasi ima nekoliko blažih členov, separatistiškega in zapadniškega napravljena. S tem je označeno vse.

O Srbiji ni povedati drugega, kakor da rase nevolja narodova, da sicer tlačijo to nevoljo, da pa vendar izbruhne, ko ne bode dolgo. Mladi kralj se napravlja na pot k sultanu v Carigrad, Milan pa ostane še dalje v Srbiji, proklinjan od naroda. Govori se, da je Milan zopet pobral več vsoto iz drž. blagajnice; te govornice ne preklicujejo od vladne strani, in to utegne narod še bolj vznemiriti. Dom Obrenovičev je izgubil vse simpatije pri teh, ki niso še izgubili vsega poštenja.

V Poznanju je bil poljski katoliški shod, na katerem so sklenili resolucije za poučevanje krščanskega nanka po osnovnih šolah s pomočjo poljščine.

Car Aleksander III. podaril je pravoslavnemu samostanu na gori Athos 13.410 kg. težak zvon, ki je bil vlit v Moskvi. Car ga je naročil v spomin srečne rešitve povodom železniške nesreče pri Borku dne 17. oktobra l. 1888., kakor je razvidno iz napisa na zvonu.

Rusko Gagarinsko donavsko in črnomoško parobrodno društvo sklenilo je osnovati parobrodno zvezo med Odeso in bolgarskima lukama v Burgasu in Varni. Temu slučaju pripisujejo nekatere novine velik politični pomen.

Petrograjsko slovansko blagotvorniteljno občestvo imelo je v dan sv. Cirila in Metoda svoje zborovanje, katerega se je udeležilo mnogo škofov, ministrov in drugih dostojanstvenikov. Župnik Smirnov čital je o sv. slovanskih apostolih, Šaparov, bivši urednik „Russkoga Dēla“ o znamenitem ruskem novinarju Giljarovu-Platonovu, ki je umrl pred šestimi leti, S. A. I. Miro-polskij pa o narodni pesmi, kot sredstvu slovanske vzajemnosti.

Ruski mecenati. Za biblioteko Moskovskega vseučilišča je daroval P. A. Pavlov 239.000 rubljev, za njim Ušakov 85.000 r. Lani je daroval Tretjakov vrednosti 8 milijonov, Čizov pa je zapustil guberniji Tambovski za vzgojevalne namere 6 mil. To so pravi, veliki sinovi naroda!

Rusija in Vatikan sta po tolikih zaprekah približala se toliko, da je sedaj prva imenovala dosedanega posrednika Izvolskega kot stalnega poslanca ali ministerskega rezidenta pri Vatikanu. Od l. 1863., ko so se v poljski prekuciji udeležili tudi katoliški svečeniki z višimi pastirji na čelu, ni bilo več ruskega zastopnika pri Vatikanu. Papež Leon XIII. je torej tudi v poslednji encikliki do vseh Poljakov v posebnem dostavku opominjal poljske škofo, naj delujejo nato, da bi svečeniki in narod ostali posvetni ruski oblasti pokorni. Leon XIII. je latinizatorjem izvil iz rok dosedanje orožje, s katerim so ščuvali proti Rusiji kot presledovalci katolikov. Tu je sedanjí papež v soglasju s tistimi redkimi katoliškimi svečeniki, ki so sami opazovali Poljake in Ruse ter zavrnili laži, ki so leta in leta po takó zvanih katoliških listih črnili Rusijo ravno takó, kakor iz povsem drugih vzrokov delajo to židovski in zapadni protislovanski listi.

Berolinski občnemški Schulverein ima sedaj 32.000 členov s 320 skupninami v mestih in po deželi.

Na novo se je zasnovovalo v prošlem letu 14 skupin, med temi 4 ženske skupine. Nemška dijaška društva zasnovovala so lastno skupino, ki ima 1000 členov. Čisti dohodki znašali so prošlega leta 61.400 marek, od katerih se je poslalo 54.800 v Avstrijo, in sicer na Češko 20.700 marek, na Tirolsko 16.300, na Ogersko in Erdeljsko 8.700, na Štirsko, Koroško in Kranjsko 3.600, v Galicije in Bukovino 1.600. Na Tirolsko se je poslala primerno velika vsota, ker imajo tam stare zaveze in da lahko uspešneje delujejo v južnih okrajih. Na Češkem so porabili od poslanega denarja največ v krajih Liběchov. Třebenice in Nyřany. „Narodni Listy“ pristavljajo: „Znatna vsota je odločena učiteljem, delujočim na javnih šolah, kateri so si pridobili posebnih zaslug za germanizovanje češke mladine. To se tudi v tajništenem poročilu vidno priznava. In to se trpi, da bi prijemal učitelj v Čedah, delujoči na javni šoli, plačila od tujezemskega agitacijskega društva, katero ne deluje niti v avstrijskem interesu, ampak prosleduje do cela druge cilje. Saj je vendar znano, da je ravno predsednik „Občnega nemškega Schulvereina“ na društvenem zboru v Draždanih reklamoval vse Nemce za „vsemater Germanijo“. Kaj bi se zgodilo s slovanskim učiteljem, ko bi dobival podporo od kakega zunanjega slovanskega društva?“

Kar se dostaje avstrijskega Schulvereina, piše „Mir“, da na Koroškem dobivajo učitelji za izpodkopavanje slovenščine tudi podporo, in sicer 2 redno podporo, 71 koroških učiteljev pa je dobilo večje in manjše „Ehrengaben“ za nemškutarjanje v šolah.

KNJIŽEVNOST.

Slovensko-nemški slovar. Izdan na troške rajnega knezoškofa Ljubljanskega Ant. Al. Wolfa. Uredil M. Pletteršnik. Enajsti sešitek, ki je izšel sedaj, seza od besede: *ognjemeten* do besede *oznāti* (od 801. do 880. strani).

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Ureduje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središči. III. zvezek. V Ljubljani 1894. Zalaga izdajatelj. Tisk. Kat. Tiskarne. Str. 44. Cena 15 kr. Obseza: pripovedni del, poučne črtice, potem pregovore, izreke in pametnice, naposled razne stvari in kratkočasnice. Vsebinska in pisava tudi tega zvezka je primerna otroškemu umu. Učitelj A. Kosi, vidi se, zaresno misli, kakó bi se pospeševala vzgoja slovenske mladine, in gleda, da bi šola in dom delovala vzajemno; pri tem obrača posebno pozornost na to, da bi se udomačila pravilna slovenščina sredi preprostega naroda. Na take točke kaže tudi istega učitelja spis: „Stariši, podpirajte šolo!“ (Nekoliko besedij o skupnem vzgojnem delovanju domače hiše in šole. Druga, po vsem predelana, popravljena in pomnožena izdaja. V Ljubljani 1894. Str. 28, cena 12 kr.) Nadalje tudi razprava: „Najnavadnejše jezikovne napake učencev ptujškega okrajnega glavarstva, in kakó je naj učitelj iztrebi.“ (Ponatis iz „Popotnika“ za l. 1894). Ta spis kaže zajedno pot, kakó naj bi učitelji po raznih krajih opazovali narečja in s pomočjo teh vodili mladino k pravilni, pisani slovenščini. Dolžnost posebnosti učiteljstva je, da zaradi stvari same podpira tega marljivega tovariša in kar možno širi njegova, zasnovana različna izdanja, stremeča k jednemu in istemu glavnemu cilju. Stvar ni malenkostna, in zato je treba opozarjati tudi naobražence na to, da takisto podpirajo take vrste slovenskih pedagogov, kakoršen se kaže g. Ant. Kosi.

Slovanska knjižnica, katero izdava A. Gabršček v Gorici, je dospela do 18. snopiča. Vsebina 16. sn.: „Turpoljski top“. Povest. Hrv. pisal Avg. Šenon, posl. Pet. Medvešek. — „Dvoboj“. Iz zapiskov prijateljevih. Sp. Sv. Čech, posl. I. M. Frankovski. — 17. sn.: Izbrani spisi Vacl. Kosmáka. „1. Kako šibo si je izmislil Jakob za hudobno Teklo“. Posl. I. M. Frankovski. 2. „Babice“. Posl. Rny. 3. „Berači“. Posl. Rny. — Dalje v 18. sn.: Iz dela „Kukatka“. 1. Lovski tat 2. Gospod Švarc na deželi. 3. Kako se v poštenu občini krupalovski popravljajo vratica pri čednikovi bajti. (Vse 3 posl. I. Sedej). 4. Pust v mestecu. Poslovenil Rny. — „Sl. knjižnica“ stoji 12 kr. snopič.

„Osvěta“, listy pro razhled v umění, vědě a politice. Takó se zove znamenit češki mesečnik, ki izhaja v Pragi sedaj uže 24. leto, in kateri izdava in ureduje Václav Vlček. „Osvěta“ izhaja 25. dne vsakega meseca v zvezkih, obsegajočih po 6 pol vel. osmerke. Stoji na leto 7 gld. 20 kr., na četrť leta pa 1·80. gld. Uredništvo in upravníštvo je v Vinohradech v Prahy, v ul. Čelakovského č. 165. Iz dosedanjih letošnjih 6 zvezkov navajamo le nekoliko razprav, kakor: Přímé volby do říšské rady. Historicko-politická studie od Jos. I. Toužimského. I. Auersperg-Lasser místo Hohenwarta. II. Boj o český sněm a chabras. III. Převrat ze dne 6. března. — Z nynejší Černé Hory. Piše prof. Jos. Wünsch. — Pater Jurij. Obrázek z Korutanska od Gabriely Preissové. — Era Taaffova. Piše Ad. Srb. I. Vstoupení Čechův do říské rady a první jeho následky. II. Čechové v nově situaci. III. Český sněm. Znepokojování německého lidu. Změni v ministerstvu. Česká universita. Novela školská. Návrhy Wurmbradtův a Herbstův. Konec prvního období říské rady. IV. Spory národní, na sněmu českém. Otazka jazyková v novém zasedání říské rady. Itd. — České písemnictví. Výpravná prosa. Poznává L. Čech. — Z nové literatury ruské. Piše Jos. Mikš. I. Basnictví II. Veterany prosy. III. Národníci. IV. Ruzné směry. — Ludvik Košut. Historicko-politická studie od Jos. I. Toužimského. — Několik kapitol z oboru slovanského práva. Napsal dr. Karel Kadlec. I. Počátky studia slovanského práva. — Ustavodarný říský sněm v Kroměři v podzim podzim roku 1848. Vlastní zkušenosti a paměti Jos. Alek. svob. pána Helferta. Itd. Na platnicah se zabeležujejo nove knjige, poslane uredníštvu; iz tega se uže vidi, kakó poštevajo ta mesečnik avtorji in knjigarji. „Osvěta“ je takó znamenit mesečnik, da ga prodavajo za polno ceno po antikvarijatih.

„Naše doba“, revue pro vědu, umění a život sociální, ima v 8 št.: Konec razprave: Prispěvek k poznání ruských poměrů v minulém století. Napsal Vavř. I. Dušek. — Počátkové dějepisu sociálního. Referuje dr. I. Peisker. (Konec). — Slovanské studie. Jana Kollára Slovanská vzájemnost. Piše T. G. Masaryk. (Dalje). Tu presojuje avtor sestavo Kollárjeve slovanske ideje. Masaryk očita Kollárju, da je preveč abstrakten, ker je poznal premalo češko-slovanskega naroda. — Nadalje ima „Naše doba“ dopis o političkem napravljenu v Danski in poročila po uže znanem programu. Ta mesečnik, ki izhaja v Pragi, stoji četrtletno po pošti 1·70, polletno pa gld. 3·35.

Knihovna narodní I. Ottova v Pragi je priobčila sedaj (v seš. 10.—21.) „Mezi sedlácy a pány“, roman E. Orzeszkowe v prevodu Jos. Pavlika. Kakor smó bili uže omenili, seznanja to delo z razmerami malega plemstva poljskega. Seš. te knižovne stoji 10 kr.

Slovenské hádky (hadanky). Do štyroch oddielov sobral Borovohájsky. Turčianský sv. Martin. Tlačou a nakladom Knihtlačiarско-účastinárského spolku 1894. Str. 60, vel. 8°. Cena 16 kr. Pisatelj je tu iz raznih književnih

del, potem svojih in drugih rokopisov združil in v 4 vrste razdelil najlepše narodne uganke, ki so se ohranile med Slovaki. One kažejo na značaj naroda in so primerne zabavi ter vadbi otroškega razuma. V njih ni nič izpodtekljivega. Zadnje strani kažejo rozluštenie hádok (rešitev uganek). Priporočamo sosebno učiteljem in pedagoškim pisateljem drugih Slovanov to lepo knjižico.

Der erste Cetinjer Kirchendruck vom Jahre 1494. Eine bibliographisch-lexicallische Studie. I. Hälfte. Bibliographisch-kritisches. V. Jagić. Wien, 1894. F. Tempsky. 4°. 80 pp. Mit 1 Taf. 2 fl. 50 kr.

Die Baskoslavische Spracheinheit. I. Bd. Einleitung. Vergleichende Lautlehre. Im Anhang. Iro-Slavisches. I. Topologšek. Wien, 1894. C. Gerold's Sohn. 8°. XLVII., 256 pp. 4 gld. To delo slovenskega rojaka smo videli v knjigarni samo; tudi ko bi obveljala glavna ideja avtorjeva, iz zabipnega pogleda sodimo, da mu mnogotero razlaganje izpodbijejo kot predrzo in preveč hipotetično.

„Славянское Обзоріе“. Годъ второй. Сборникъ статей по славяновѣденію подъ редакціей И. С. Пальмова. Изданіе С. Петербургскаго Славянскаго Благотворительнаго Общества. С.-Петербургъ, 1894. Стр. VIII+506. Ц. 3 руб. — Оглавление. Отдѣлъ I: Предисловіе. И. Пальмова. — I. Янъ Колларъ и западное славянофильство. А. С. Будиловича. II. Иванъ Гундуличъ 1588—1638 Историко-литературный очеркъ А. Л. Липовскаго. III. Торжество 400-лѣтія ободской типографіи въ Черногоріи. А. И. Александрова. IV. Вопросъ о паденіи Польши въ польской исторіографіи. В. З. Завитневича. V. Краткій статистическій обзоръ Болгаріи. А. Ѳ. Бендерова. VI. Михаилъ Горникъ. К. Я. Грота VIII. Новыя данныя къ исторіи охридской архіепископіи XVI., XVII. и XVIII. вѣковъ. И. С. Пальмова VIII. Замѣтки. В. В. Болотова. — Отдѣлъ II. Современная Лѣторисъ. IX. Славянскія студенческія общества въ Вѣнѣ. Ив. Бывалаго. X. Австро-Угорская Русь въ 1893. году. Z. XI. Письмо изъ Угорской Руси. Н. XII. Чернигорія въ 1893. году. II. II. А. Ровинскаго. XIII. Письмо изъ Сербіи. II. С. Сретъковича. XIV. Боснія и Херцеговина въ 1893. году. Босняка. XV. Болгарія наканунѣ 1894. года. А. К. Людеканова. XVI. Письмо изъ Далмаціи. Далматинца. XVII. Политическое состояніе Хорватіи въ 1893. году. (Письмо изъ Загреба). Д. II. XVIII. Главныя явленія хорватской литературы въ 1893. году. III. XIX. Письмо изъ Истрии о положеніи Славянъ въ Истрии. въ Рѣкѣ (Фіумѣ) и въ хорватскомъ Приморьѣ. XX. Словинцы въ 1893. году. М. С. Кр—каго. XXI. Письмо изъ Словаціи. А. Л. М. XII. Письмо изъ Праги. Утиса. XXIII. Этнографическое движеніе въ чешскихъ земляхъ (Письмо изъ Моравіи) И. II. Г. XXIV. Обзоръ важнѣйшихъ сочиненій по румынской исторіи и литературѣ за 1892—1893. годы. Г. II. Самурана.

To je bogata, poučna in važna vsebina nove velike knjige, ki je izšla kot drugi letnik „Славянскаго Обзоріи“, katero je l. 1892. v mesečnih zvezkih izhajalo pod uredníštvom veleučenege slavista, profesorja A. S. Budilovča, sedanjega rektorja Jurjevega (Drpt-skega) vsenčilišča. Druga služba in drugačne hude zapreke so odločile, da je Budilovič popustil toliko nadej vzbujajoče izdanje, in posledica je bila, da so sklenili za sedaj priobčiti jedno samo knjigo na leto po istem programu. Uredništvo je prevzel takisto znamenit ruski učenjak, I. C. Palmov. Nekoliko kasno so začeli vabiti k sodelovanju, in zato se je ta drugi letnik, odločen letu 1893., nekoliko zakasnil, zajedno ni mogel priobčiti toliko poročil, kakor jih je želel urednik. Nadeja je pa, da se to po-

polni v letniku za l. 1894., ko bodo pisatelji različnih slovanskih vej bolj pripravljeni za primerne spise. Ali kljub neugodnosti je v II. letniku, kakor kažejo že naslovi spisov, jako tehtnih razprav in potem v pismih poročil o politiskem in kulturnem delovanju Slovanov v prošlem letu. „Сл. Обз.“ ima dva glavna oddelka, I. za razprave o slovanoznanstvu, II. pa za poročila o javnem in književnem delovanju. Uredništvo nalaga pisateljem odgovornost za izjavljene nazore zlasti medsebojnih odnosa Slovanov. To je hvale vredno, in more pisatelje in poročevalce izpodbujati, da se zares vestno pripravljajo za to, kar trdijo in dokazujejo. „Сл. Обз.“ je važno izdanje, ker seznanja na glavne strani Slovane o njih prošlosti in sedanjosti, v pojedinosti in skupnosti; je posebnega pomena tudi zato, ker se ruski narod najtemeljiteje in po najkrajši poti poučuje o drugih Slovanih. Izobražencem slovanskim priporočamo, naj obilo sezajo po tem in naslednjih letnikih; ti pa, ki so pripravljeni, naj ga podpirajo tudi s posebnimi spisi. Hvaležni smo, da se „Сл. Обз.“ ni prekratilo do cela, a veliko zaslugo ima zato posebno urednik Palmov, ki se ni zbal velikega truda, ki je s takim izdanjem združen bolj, nego z vsakim drugim te vrste izdanjem.

Календарный вопрос. Въ Россіи и на Западѣ Сръбца. 1894. Str. 105. Cena 1 rub. Pred sklepom te št. lista nam je došla ta knjiga, v kateri je v jedru prevod razprave o koledarju, ki je bila priobčena broj 2—10 l. 1891 v „Slov. Svetu“. Zajedno obseza kritiko jedne ruske razprave in posebne nasovete v pogledu na Rusijo. Radujemo se, da tudi v Rusiji se priznava pomen učene razprave, zasnovane do cela na prvih virih in tiskane najprej v našem listu. O knjigi izpregovorimo še posebe.

Грамоты русскихъ Государей и динтихъ въ словянскихъ монастыряхъ адриатическаго побережя. А. Алексанровъ. Казань. 1894. Стр. 11. V tej knjižici je nekoliko prepisov pisem ruskih carjev, odposlanih pravoslavnim samostanom na slovanskem jugu, ter molitev istih samostanov za ruske carje in pojedine člene carske rodbine. Jugoslovanski pravoslavni monastirji so v stiskah, po požarih itd. prosili podpore tudi pri ruskih carjih; ti so jim v posebnih listih zagotovili toliko in toliko letne podpore. V hvaležni spomin so se imena teh dobrotnikov zapisovala na posebne tablice (diptihi) in čitala v molitvah za žive in mrtve dobrotnike. Naš avtor je prepisal list Aleksandra I. od leta 1816 in carja velikega kneza Alekseja Mihajloviča od l. 1651. Poslana sta samostanu Piva v Črni Gori in samostanu Lepavina, sremsko-karlovške eparhije. V teh samostanih so tudi imenovani diptihi. Jeden diptih pridenja takó-le: „Помыни Господи оусоишихъ рабовъ божіихъ благоверныхъ и великихъ князевъ прѣви вѣсей Россіи: Ягослава Владимировича“ itd.

Словарь русскихъ художниковъ, ваятелей, живописцевъ, зодчихъ, рисовальщиковъ и прог. съ древнейшихъ временъ до нашихъ дней. Выпускъ I. Н. Собко. Спб. 1894. 40, 365 pp. Ц. 6 р.

Гераргія всероссійской церкви, отъ начала христіанства въ Россіи и до настоящаго времени. Москва 1894. 8° 7, 126, 62 p. Ц. 4. р.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., poluletno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trst, ulica Farneto št. 44.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik: Fran Podgornik. — Tisk tiskarne Dolenc.

„Галицко — русскій Вѣстникъ“. Ежемѣсячный историко-литературный и политическій журналъ. Tak naslov je določen mesečniku, ki začne z dnem 1. julija st. st. izhajati v Petrogradu. No kaže sicer, da bode to izdanje poštevalo najprej avstro-ogerske „podkarpatske“ Ruse, da bi takó z vsem njih bistvom in življenjem seznanjalo Velikoruse; vendar bode list prinašal tudi vesti o drugih Slovanih. Imel bode ta „Vestnik“ tudi ilustracije, primerne vsebini zvezkov. Naročnina znaša na leto za granico, torej tudi k nam, 5 rub., za pol leta pa 3 rub.; pošilja se: въ Редакцію „Галицко-русскаго Вѣстника“, С. Петербургъ, Гороховая N. 15, ali pa tudi въ Славянское Благот. Общество, площадь Александринскаго театра N. 9, itd.

Opomnja upravnistva.

Nekoliko izvodov „Slovanskega Sveta“ celih letnikov od l. 1891., 1892. in 1893. oddamo izjemno po nizkih cenah, namreč s poštnino vred po 1 gld. 50 nvč. Kdor jih želi dobiti, naj se podvize. Drugače pa se vsi letniki od l. 1888. naprej prodajajo s poštnino vred po 2 gld. 50 kr. Razprave o cerkvenih vprašanjih, kakor o Veliki noči, koledarju in zgodovini rimske liturgije, se nahajajo v letnikih 1889.—1893.; ti so zanimivi, specialno tudi za svečenike katoliškega in pravoslavnega obreda.

Imamo nadalje na prodaj: „Руско pravopisanja za učee se“. Spisal A. I. Eljsin, poslovenil dr. Jenko. (Ponatis iz „Slov. Sveta“ od l. 1892.). Knjižica ima 28 str. teksta ter obseza fonetiški in morfološki oddelek ruskega pravopisanja. Točna pravila z zgledi dovajajo do pravega izgovaranja in pisanja. Stoji le 10 nvč. s poštnino vred.

Levstikovega „Martina Krpana“ v izbornem ruskem prevodu oddajemo po 15 nvč. izvod, po 10 izvodov skupej za 1 gld. 20 nvč. s poštnino vred. Ta prevod priporočamo posebno dijakom, ki ga morejo najlaže in na svojo veliko korist primerjati s slovanskim izvirnikom.

Se imamo nekoliko iztisov brošure „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“, ki na 100 straneh podaja obilo zgodovinskega gradiva o avstro-ogerskih Slovanih in jim utrjuje nacionalno-politiški program, katerega naj bi se poprijeli skupno. Knjižica je pravi nacionalno-politiški katekizem avstro-ogerskih Slovanov, stoji pa s poštnino vred 55 nvč.

Listnica uredništva. M. Š. v Ameriki. Cegnarjevega „Valenštajna“ smo Vam 2. izvod zajedno s pismom odposlali. Javljamo nasproti drugim, da „Valenštajna“ ima g. V. Cegnar, c. kr. poštni uradnik v Trstu, še nekoliko izvodov po 1, s pošto po 1 gld. 10 kr. na prodaj. Dijaki slovenski naj podvizejo, da ga še dobé; pozneje se ne dobi več, 2. izdanja tudi ne bode. — Na druga pisma odgovorimo posebe.

Tem naročnikom, kateri so plačali na stare dolgove ali se oglasili zastran poplačevanja, izpolnimo njih želje: druge stare dolgove bode terjal pa odvetnik.

Upravnistvo.

Popravek k 9. in 10. št. „Sl. Sveta“ na str. 165 b, vrsta 17. zgorej čitaj: ga ne cene; str. 189. a, 2. v. zg.: „Vilag“; ondi v. 21. sp.: stapljajočo.